Хъущт А. В. теухуауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Указ

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм и 81-нэ статьям и «б» пунктым тету, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм спортымкІэ и министр кулыкъур **Хъущт Аслъэнбэч Виталий и къэр** щхьэщыхьи.

2. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм спортымкІэ и министрыщІэр ягъэувыху, абы и кьалэнхэр игъэзэщІэну и пщэ дэлъхьэн Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм спортымкІэ и министрым и къуэдзэ **Хэжь Заур Мухьид и къуэм**.

3. Мы Указым кьару егъуэт абы Іэ щыщІэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ

КІУЭКІУЭ Юрий.

Налшык къалэ
2018 гъэм мэлыжьыхьым и 3-м
№37-УГ

КІуэкІуэ Юрий зыхуэфащэ ІэнатІэхэм къалэн ящищІащ ущыпсэуну дзыхьщІыгъуэджэ хъуа общежитхэу Налшык къалэ округым хиубыдэхэм щІэсхэр 2018 - 2019 гъэхэм абыхэм къыщІагъэІэпэхъукІыну

Илъэс плІыщым щІигъуащ Налшык дэт общежитхэм щІэсхэр кьыщІэгъэІэпэхъукІыным ІыгъыпІэ кьалэнхэр нэсу зэфІэха зэрымыхъурэ. Ауэ абыхэм ящыщу щытыкІэр щынэхъ гугъущ тІум. Республикэм и унафэщІхэм, щыІэ хабзэхэр я тегъэщІапІэу, иджыпсту Іэмалхэр кьалъыхъуэ а щытыкІэр Іэмал зэриІэкІэ гъэзэкІуэжьным хуэунэтІауэ.

КАЛИНИНГРАД къалэм и цІэр зезыхьэ уэрамым тет унэ №3 «а»-м щІэсхэм я цІэкІэ зыкъыхуэзыгъэзэжьхэм щаІущІам, КъБР-м и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Ю. А. ныхэм хигъэщащ: «Фэ дывдэІэпыкъун зэрыхуэйм зыми шэч кьытрихьэркъым. Дэ общежитру 36-рэ диІэщ. Дызэрыт илъэсым щІагъэІэпэхъукІыну траухуащ Кадыровым и цІэр зезыхьэ уэрамым тет унэ №15 «б»-м щІэсхэр. Иджыпсту ирихьэлІэу фэтэрий кьащэхуащ, иджыри 89-рэ хуейщ. Сыщоугъэ илъэсым и кІэ пщІондэр ар тхуэзфІэкІыну. Абыхэм щыкІэлъыкІуэу яужь ихьэнущ Калининградкьалэм и цІэр зезыхьэм тет, унагъуэ 62-рэ, псори зэхэту цІыху 223-рэ, ыпІэсэу общежитым щІэсхэр кьыщІэгъэІэпэхъукІыным. Абы папщІэ зыхуеину зэхъуэкІыныгъэхэр халъхьэнущ 2019 гъэм и республикэ бюджетым. Ауэ апхуэдэ Іэмал кьыхуэхІмэ е федеральнэ программэ хэхахэм дыхэхуэфмэ, а Іуэхур щІэздгъэпсынщІэн тхуэзфІэкІынущ. Дэ хэкІыпІэ кьэдгъуэтынщ. Ауэ фэтэрхэр зратын хуейр абы ипэжыпІэкІэ хуэныкъуэхэрщ».

Общежитым щыпсэухэр республикэм и унафэщІхэм гупылитанщэу къызэрамыгъэнэнум ИкІи ахэр абы кьыщІэгъэІэпэхъукІыным хуэунэтІауэ къазэрыдэІэпыкъунум шэч кьыхэзрытрамыхьэр кьыхагъэщащ жэрдэмщІакІэу гупым хэтхэм.

КъБР-м и Правительствэм и Унафэщым и къуэдзэ Бэлэтокъуэ В. Хь., хуэунэмыгъэмкІэ, псэупІэ-коммуналнэ, гъэзэгу хозяйствэмкІэ министр Къуныжь В. Хь., Налшык къалэ округым и Іэтащхьэм и къалэнхэр зыгъэзащІэ Ахъэхъэ Т. Б. сымэ пщэрылъ ящищІащ унэм и щытыкІэр зыкуэдэр зэкапщытэну, кьыхэзрымыкІуэ щытыкІэ абы кьыщІымыхъуным, щыхуэхэр шынагъуэншэу щыпсэуным хуэунэтІа си чэзу кьалэнхэр зэфІафэкьэкІыну.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущ Іапі э.

Цыхум и хуитыныгъэхэмкІэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэм 2017 гъэм зэфІигъэкІа лэжьыгъэм теухуауэ ищІа докладым и Іуэхукі э

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэ

Цыхум и хуитыныгъэхэмкІэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэ Зумакулов Б. М. 2017 гъэм зэфІигъэкІа лэжьыгъэм теухуауэ ищІа докладым хэпшІауэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым **унафэ ещІ**:

Цыхум и хуитыныгъэхэмкІэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэм 2017 гъэм зэфІигъэкІа лэжьыгъэм теухуауэ ищІа докладыр къэлъытэн.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэщ

ЕГОРОВЭ Татьянэ

Налшык къалэ
2018 гъэм гъатхэпэм и 20-м
№848-П-П

ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЬАНДЭРЭ КЫДОКІ

№45 (23.703) ● 2018 гъэм мэлыжьыхьым (апрелым) и 5, махуэку ● И уасэр зы тумэнщ

КъБР-м и Іэтащхьэм и деж Экономикэ, жылагъуэ шынагъуэншагъэмкІэ щыІэ Советымрэ Хабзэр кьыхэзгъэпэщынымкІэ зэрымыууэ лажьэ зэзыгъэуІу зэІущІэмрэ хэтхэр мэлыжьыхьым и 3-м тепсэлъыхьащ щІыхуэхэм я хуитыныгъэхэр кьагъэсэбэпынымкІэ ягъуэт Іэмалхэмрэ щІалэгъуалэм щІэпхъаджагъэ ямылажьын папщІэ республикэ унафэщІхэм ирагъэкІуэкІ Іуэхуэхмрэ.

ЗэІУЩІЭР иригъэкІкІащ КъБР-м и Іэтащхьэ **КІуэкІуэ Юрий**. Абы хэтащ КъБР-м и федеральнэ инспектор нэхъыщхьэ **Канунников Владимир**, КъБР-м и Парламентым и Унафэщ **Егоровэ Татьянэ**, министрхэр, районхэм я щыІпІэ администрацхэм я Іэтащхьэхэр.

КІуэкІуэ Юрий зэІущІэр кьыщыдзэІуихым кьыхигъэщащ республикэ унафэщІхэм, хабзэхьэмэ Іуэхущ Іапі э мрэ кІэльыпІэныгъэхэр кьыдзэзыгъэпэщ ІэнатІэхэмрэ я лэжьакІуэхэм я кьалэнхэ нэхъыщхьэ дыдэр хабзэр кьызэрызэпаУ сыт хуэдэ Іуэхури зэхагъэкІыу, апхуэдэжрэ кьэхъуным щхьэусыгъуэ хуэхъуар ягъэкІуэдын зэрыуейр зэрыарар.

- КІуэхухэм я хуитыныгъэр хъумэнырщ сыт щыгъуи ди нэІэ зытетын хуейр. ЩІэпхъаджагъэхэм япэщІэтыныммкІэ тхуэзфІэкІар нэрылъагъущ. Ауэ абы кьикІыркъым гугъуехьэхэр кьызэдгэкІауэ. Абы и щыхьэтщ цІыхухэм я тхьэусыхафэхэр. Сыхуейт зыкъызэрыфхуагъаз Іуэхум жэуапльныгъэ фхэльу фыбгъэдыхьэну, - жиІащ КІуэкІуэ Юрий.

КъБР-м и Іэтащхьэм кьыхигъэщащ республикэм и хабзэхъуэмэ Іэнатіэхэм ирагъэкІуэкІа лэжьыгъэм я фІыгъэкІэ, 2017 гъэм ятха щІэпхъаджагъэхэм я бжыгъэр процент 12,3-кІэ ягъэмэщІэн зэрахуэзфІэкІар. «Къэбгъэлъагъуэмэ, Урысей Федерацэм и щыналъэ нэхъ шынагъуэншэхэм ящыщ хъуащ Къэбэрдей-Балъкъэрыр, ауэ иджыри дызэлэжьын куэд щыІэщи, абыхэм яужь дитыпхъащ. Псалъэм папщІэ, суд щІэным и пэ кьихуэну, уголовнэ Іуэхур зэрызэхагъэкІыным теухуауэ щыІэ хабзэхэр кьызэрызэпаудым я бжыгъэм хэщІыркъым. Уеблэмэ 2017 гъэм абыхэм хуэдэ 1,6-кІэ хэхъуащ, - жиІащ КъБР-м и Іэтащхьэм. - Къищынэмыщ Іауэ, щІэпхъаджагъэ кьызэрызэрыуар щатхкІэ, нэкьуасаныгъэ куэд халъхьэ. Цыхухэм я лъэІу тхьлъхэр кьыщІамых къохъу, уебламэ сыт хуэдэ щыкІэкІи щІрагъэгъуэжьну хэтщ Іуэхур кьамыІэтын щхьэкІэ. Апхуэдэ кьэхъун хуейкъым. Цыхухэм и хуитыныгъэхэр сыт щыгъуи япэ игъэщІапхъэщ, щІэпхъаджагъэр хэт имылажьами, абыкІэ жэуап егъэхьын хуейщ хабзэм тету».

ЗэІущІэм кьыщыпсэлъащ КъБР-м и прокурор **Жариков Олег**. Абы жиІащ 2017 гъэм республикэм и хабзэхъумэ Іэнатіэхэм щІэпхъаджагъэ мин 39-рэ 550-рэ зэратхар. Уголовнэ Іуэхуу мини 5-рэ 968-рэ яІэтащ, мини 3-рэ 625-р зэхагъэкІащ.

- Ныкъусаныгъэ куэд кьыщІэщащ кьэхъуа щІэпхъаджагъэхэр зэратхым теухуауэ, апхуэдэ Іуэхуэр мин 14,5-рэ мэхъу, - кьыхигъэщащ Жариковым. - ЦІыхухэм я хуитыныгъэхэр кьызэрызэпаудар гъэтэмэмыжын, ахэр кьэзыгъэзыхуахэм жэуап егъэхьын мурадкІэ, республикэм и прокуратурэм 2017 гъэм и учётым хигъэхьэжащ нэхъ ипэкІэ щыІэу щІэпхъаджагъэ зэхуэмыдэжэмкІэ кьамылъыта щІэпхъаджагъэ 565-рэ. Абыхэм ящыщу 152-р щІэпхъаджагъэ хьэлъэщ, 12-р хьэлъэ дыдэхэм ящыщщ.

УФ-м СледствиемкІэ и комитетым и управленэу КъБР-м щыІэм и унафэщым и кьуэдзэ, юстициэм и полковник **Бабаев Алим** кьыщыпсалъэм кьыхигъэщащ, я Іэнатіэм лэжьыгъэшхэу иригъэкІуэкІ пэтми, сабийхэм лей къащытехьэ щІэпхъаджагъэхэр зэхэгъэкІыным псом хуэмыдэжу мыхьэнэшхуэ зэриІэр. Абы зэрыжиІамкІэ, следствиемкІэ Іэнатіэхэм Іэхуи 164-рэ ятхащ балигъ ныбжьым нэмысахэм ехьэлІа щІэпхъаджагъэхэр кьызэрыхъуам теухуауэ. Къэбгъэлъагъуэмэ, иужьрей илъэситхум Къэбэрдей-Балъкъэрым щІалэгъуалэм щалэжьа щІэпхъаджагъэхэр процент 30-кІэ нэхъ мащІэ хуащ. Ауэ иджыри мыльку, автотранспорт дыгъуным, апхуэдэуи хабзэм кьемызэгъэу наркотикхэр щэн-зэхьэлІэнымкІэ ешхэ щІэпхъаджагъэхэр куэду ялэжь.

- 2017 гъэм уголовнэ Іуэху 56-рэ кьэтІэтащ, 2016 гъэм - 55-рэ. Зи ныбжьыр илъэс 16-м нэмысахэм лей зэрырахам теухуа уголовнэ Іуэхуэр 27-рэ мэхъу, нэгъуэщІ залымыгъэ зэрыгъэрахьар - 15, яуклІуэ - 1, зи быныр зыуКІыжа анэм ехьэлІауэ - 1, ямыщІэу цІыху зэрагъэщІэуКІам теухуауэ - 1. Мы зэманым и кІэм ныдогъэс Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэу цІыхум «Синий кит» фІэщыгъэр иІэу Интернетым кьыщагъэсэбэп джэгумкІэ нэгъуэщІ щынагъуэм щыщ, балигъ ныбжьым нэмыса сабийм зэриГъэуКІыным псом хуэмыдэжу мыхьэнэшхуэ зэриІэр. Абы зэрыжиІамкІэ, следствиемкІэ Іэнатіэхэм Іэхуи 164-рэ ятхащ балигъ ныбжьым нэмысахэм ехьэлІа щІэпхъаджагъэхэр кьызэрыхъуам теухуауэ. Къэбгъэлъагъуэмэ, иужьрей илъэситхум Къэбэрдей-Балъкъэрым щІалэгъуалэм щалэжьа щІэпхъаджагъэхэр процент 30-кІэ нэхъ мащІэ хуащ. Ауэ иджыри мыльку, автотранспорт дыгъуным, апхуэдэуи хабзэм кьемызэгъэу наркотикхэр щэн-зэхьэлІэнымкІэ ешхэ щІэпхъаджагъэхэр куэду ялэжь.

- 2017 гъэм уголовнэ Іуэху 56-рэ кьэтІэтащ, 2016 гъэм - зэрыхэхъуар. Нэхъыбэм ялэжьа щІэпхъаджагъэр мылъку къэдгъуныбэ ехьэлІащ - 17-р. Бабаевым зэрыжиІамкІэ, 2016 гъэм кьыщыщІэздзауэ псори зэхэту апхуэдэ уголовнэ Іуэхуэхэр 42-рэ мэхъу. Абыхэм я процент 70-р судым ирагъэхьащ.

КъБР-м и Іэтащхьэм щыпІэ самоуправленэм, хабзэхъумэ Іэнатіэхэм, район администрацхэм я Іэтащхьэхэм, егъэджэныгъэ Іуэхущ Іапі э хэм щІэрылъ ящищІащ гугъуехь хэхуа, унагъуэ хуэмыщІа кьыщыхъу ныбжьыщІэхэм гулъытэ нэхъыбэ хуащІыну, школакІуэхэмрэ абыхэм я адэ-анэхэмрэ жыджэру ядэлэжьэну.

ЗэІущІэм кьыщыпсэлъащ КъБР-м и къэрал кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ и министр **Ромашкин Игорь**, КъБР-м егъэджэныгъэмкІэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я ІуэхуэхэмкІэ и министрым и къуэдзэ **Геккиев Султіан**, Аруан районым и щыпІэ администрацэм и Іэтащхьэ **Куэшей Аэмэт**.

ЗэІущІэм и кІэм КъБР-м и Іэтащхьэм щхьэхуэу и гугъу ищІащ Кемеровэ кьыщыхъуа гуэвэгъуэм.

- Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэухэми, шэч хэмылъу, гущІыхьэ тщІыхьащ Кемеровэ и сату Іуэхущ Іапі э м кьыщыхъуа мафІэсым апхуэдиз цІыху зэрыхэкІыгъэр, - жиІащ КІуэкІуэм. - Ар зыльэІэсэ унагъуэхэм сыт и гъэныкъуэкІи дэри дадэ-Іэпыкъуну дызэрыхьэзырыр щІыналъэ унафэщІхэм едгъэщІащ. СызэреплъымкІэ, Іэнатіэ Іутым и кьалэныр хабзэм тету зэригъэзащІэм кьыдэкІуэу, «цІыхугъэ» жыхуэтІэжри хэлъын хуейщ. Сыту жьыпІэмэ, Кемеровэ кьыщыкІуам лъабжьэ хуэхьуар Іутхьэ зэІэпыкъныгъэ, къэкІуэнум емыгупсыс дэтхэнэми и щхьэ зэрыдигъэкІыным зэрыпІьарщ. Зыми и жагъуэ сщІыну сыхуейкъым, ауэ гъэзэжьгъуэ кьэхуа иужькІэщ зыкъащІэжу я лэжьыгъэр ягъэзэщІэн щыщІадзэр. Ди щІыналъэр кьапщтэмэ, псом япэу гудзакъэ диІэу дызэлэжьын хуейр ди ГъуэгухэмрэІ Налшык къалэм 1960 гъэхэм лъандэрэ дэт сабий аттракционхэмрэ зыхуей хуэдгъэзэнырщ. Ар щІыжьісІэращ, дэри дызэлэжьыпхъэхэр ди мащІэкъым, сыхуейт екІуэ-ещхьу дэтхэнэми и кьалэныр игъэзэщІэну.

БАГЪЭТЫР Луизэ.

● Къэрал кулыкъущІапІэхэм

Я къалэныр жэуаплныгъэ яхэлъу ягъэзэщІэну къыхуреджэ

● Тырныауз

Вольфрамымрэ молибденымрэ я къыщІэхыпІэхэм щылэжьыпхъэхэр яубзыху

«Ростех» къэрал корпорацэм и Іэщ Іагъэлі хэр Тырныауз вольфрам-молибден къыщІэхыпІэм къэкІуащ, заводыр ежьэжьын папщІэ лэжьыпхъэ я кьапэщыльхэр яубзыхун папщІэ.

ВОЛЬФРАМРЭ молибденрэ Тырныауз къыщыщІахыу зэрызэтрагъэувэжьыну и «гъуэгу картэр» ягъэзащІэкІэрэ, «Ростех» къэрал корпорацэм и Іэщ Іагъэлі гуп ди щыпІэм къэкІуащ. Абыхэм бгым щІэлъэм, производственнэ объектхэм я щытыкІэм зыщагъэгъуэзащ, адэкІэ зэлэжьыпхъэхэр нэхъ тэмэму яубзыхуфын папщІэ. А псори къагъэсэбэпынымщ технико-экономикэ тегъэщІапІэхэмрэ проект-сметэ документацэмрэ щызэхалъхьэкІэ.

Фигу къэдгъэкІыжыщи, 2016 гъэм и щкІуэгуэ мазэм Урысей Федерацэм и Президент Путин Владимир къэралым и Правительствэм пщэрылъ щищІащ Тырныауз вольфрам-молибден къыщІэхыпІэм и лэжьыгъэр зэфІэзыувэжьынымкІэ проект щхьэхуэ ягъэхьэзыру, жэрдэмхэр къыхалъхьэну.

ЖЫЛАСЭ Заурбэч.

● Футбол

СКА (Дон Іус Ростов) - «Спартак-Налшык» - 1:0

Урысей Федерацэм футболымкІэ и етІуанэ дивизионым и «Ипщэ» гупым щекІуэкІ зэхъэзэхуэм ипкъ иткІэ Батайск къалэм дыгъуасэ щызэхэта зэІущІэр апхуэдэу иухащ.

СКА-мрэ «Спартак-Налшыкымрэ» зэрызэдзэжьгуамрэ зи чэзу зэІущІэхэм яужькІэ турнир таблицэм игъуэта теплъэмрэ ятеухуа тхыгъэ ди газетым тетынущ.

ХЬЭТАУ Ислъам.

Мы махуэхэм

Мэлыжьыхьым и 5, *махуэку*

♦Къалмыкъ Республикэм и Конституцэм и махуэщ

♦Корее Ипщэм щагъэлъапІэ жыгхэр хэсэным и махуэр

♦Къэзахстаным Іэпхъуэшапхъуэ Іуэхуэхэр зи нэІэ щІэт и полицэм и махуэщ

♦ 1241 гъэм Невский Александр и дзэм Чудскэ гуэлым и деж нэмыцэдзэр щІэзэтрикьутащ.

♦ 1905 гъэм Курп Ищхьэрэ къуажэм и мэкъумэшыщІэхэм зыкъыІэтащ.

♦ 1941 гъэм фашист Германиемрэ Италиемрэ я дзэхэр Югославиемрэ Алыджымрэ ятеуащ.

♦ 1942 гъэм Гитлер Адольф унафэ ищІащ и дзэхэм я кьару нэхъыщхьэхэр Кавказым и щыдагъэр зыІэрагъэхьэным хуэзыщІагъэуІуэу абыкІэ кьаунэтІыну.

♦ 1943 гъэм ВКП(б)-м и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым и бюром унафэ кьищтащ Бахъсэн ГЭС-р зэфІэгъэувэжьным теухуауэ.

♦ 1943 гъэм Налшык дагъэ щыщІахуу дэт завод №1-р зэфІагъэувэжащ.

♦ 1955 гъэм Инджылызым и премьер-министр кьулыкъум текІащ Черчилль Уинстон. Ар илъэс 50-м щІигъукІэ политикэм хэтат.

♦1977 гъэм СССР-м кьыщІэкІэкІи щыщІадзащ ВАЗ-2121 автомобиль - «Нива» зыфІащар.

♦1992 гъэм Босниемрэ Герцеговинэмрэ къэралым унафэ кьищтащ Югославием кьызэрыхъэкІым теухуауэ.

♦1993 гъэм УФ-м и Правительствэм и унафэкІэ кьызэрагъэпэщащ «Лукойл» щІыдагъэ компаниер.

♦Австриеми щыщІ дирижёр цІэрыІуэ **Герберт фон Караян** кьызэралъхурэ илъэси 110-рэ ирокъу.

♦Совет актрисэ, УФ-м щІыхь зиІэ и артисткэ **Кустинская Наталье** кьызэралъхурэ илъэс 80 ирокъу.

♦БэзэщІэныгъэлІ, филологие щІэныгъэхэм я доктор, профессор, ЩІДАА-м и академик **ПІаз Сергей** и ныбжьыр илъэс 62-рэ ирокъу.

♦Къалмыкъ Республикэм и унафэщІу щыта, Дунейпсо шахмат федерацэм и президент **Илюмжинов Кирсан** и ныбжьыр илъэс 56-рэ ирокъу.

♦Урысей спортсменкэ, дунейпсо боксымкІэ и чемпионкэ **Рогозинэ Наталье** и ныбжьыр илъэс 42-рэ ирокъу.

♦Урысей биатлонист цІэрыІуэ, дунеймы Олимп джэгуэхэми я чемпион **Волков Алексей** и ныбжьыр илъэс 30 ирокъу.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэриты кІэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщІытынущ. Хуабэр махуэм градуси 8 - 14, жэщым градуси 4 - 6 щыхъунущ.

Мэлыжьыхьым и 6, *мэрем*

♦Зыужьыныгъэмрэ мамырыгъэмрэ яхуэлажьэ спортым и дунейпсо махуэщ. ООН-м и Ассамблее Нэхъыщхьэм 2013 гъэм щыщхьэуІуэм и 23-м ужьрэ кьищтащ илъэс къэс а махуэр мэлыжьыхьым и 6-м къэралхэм зэдгъэлъэпІэным теухуауэ.

♦СтІолыщхъэ теннисым и дунейпсо махуэщ

♦УФ-м и МВД-м и следственнэ органхэм я лэжьакІуэхэм я махуэщ

♦Къыргъызым щагъэлъапІэ физкультурэмрэ спортымрэ я лэжьакІуэхэм я махуэр

♦248 гъэм римдзэхэм Іэтауэ яГъэлъапІэуэ щытащ я кьалэр илъэс мин зэрырикъур. Тхыдэджхэм кьагурыІуэркъым а махуэм икІи а илъэсым ар щІагъэлъэпІар, сыту жыпІэмэ, Урымым и тхыдэм и пэжыпІэр нэсу зыщІэу Іуэхуэр кьалъытэ Варрон Марк зэрыжиІамкІэ, Рим кьалэм и лъабжьэр Ромул щигъэтІылъар 753 гъэм и мэлыжьыхьым и 21-рщ.

♦1814 гъэм Наполеон Франджым и пащтыхь кьулыкъым текІыну кьытрагъэхьэри, апхуэдэ лъэбакъуэ зэпхуэ ирагъэчауэ щытащ франджыдзэм и маршалхэу Мортьерэ де Марминрэ.

♦1896 гъэм Афинхэм (Алыдж) кьыщыщІэзэІуахуэ щытащ ипэ гъэмахуэ Олимп джэгуэхэр. Зэпеуэхэр щекІуэкІащ «Панатинаикос» алыдж стадионым. Абы ипэ олимп чемпион щыхъуауэ щытар США-м щыщ, атлетикэ псынщІэ спорт лІэужьыгъуэм щиІа зэфІэкІхэмкІэ цІэрыІуэ Коннолли Джеймс Бренданщ.

♦1899 гъэм Москва и уэрамхэм кьыдыхьащ электрокъарукІэ лажьэ ипэ трамвайр.

♦1930 гъэм Варшэ Плъыжь орденыр кьащтащ. Хэку зауэшхуэм и зэманым цІыху нэхъыбэ дыдэм хуагъэфэща къэрал дамыгъэхэм ящыщщ ар.

♦1941 гъэм нэмыцэ кьэхъулъатэхэм Югославием и щыхьэр Белград лагъымкІэ дадзэн, къалэр зэхэкъутэн щІадзащ.

♦Урысей жылагъуэ лэжьакІуэ, тхакІуэ-публицист **Герцен Александр** кьызэралъхурэ илъэс 206-рэ ирокъу.

♦Урыс дохутыр цІэрыІуэ, хирург Іэзэ дыдэу кьалъытэу щыта, профессор **Склифосовский Николай** кьызэралъхурэ илъэси 182-рэ ирокъу.

♦Тхьдэ щІэныгъэхэм я доктор, профессор, Акмеологие щІэныгъэхэм я академиеу Санкт-Петербург щыІэм и действительнэ член **Бэчыжь Мухьтар** и ныбжьыр илъэс 89-рэ ирокъу.

♦Совет актёр, кинорежиссёр, РСФСР-м и цІыхубэ артист **Любшин Станислав** и ныбжьыр илъэс 85-рэ ирокъу.

♦Дирижёр, композитор, УФ-ми Къалмыкъ Республикэми я цІыхубэ артист, КъБР-м и Къэрал сауГъэтым и лауреат **Темыркъан Борис** и ныбжьыр илъэс 81-рэ ирокъу.

♦Филологие щІэныгъэхэм я доктор, ЩІДАА-м и академик, Адыгэ къэрал университетым и профессор **Бырсыр Батырбий** и ныбжьыр илъэс 79-рэ ирокъу.

♦КъШР-м и цІыхубэ усакІуэ **АбытІэ Хъызыр** и ныбжьыр илъэс 77-рэ ирокъу.

♦Психологие щІэныгъэхэм я доктор, профессор **Бэрдэ Мухьэмэд** и ныбжьыр илъэс 70 ирокъу.

♦Физико-математикэ щІэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор **ХъуэкІуэн Мурат** и ныбжьыр илъэс 60 ирокъу.

♦Адыгей тхакІуэ **Гъыш Рахьмэт** кьыщалъхуа махуэщ.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэриты кІэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 13 - 14, жэщым градуси 5 - 6 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар
ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

ДыгъужьитІ зы гъуэ изагъэркъым.

● «Адыгэ псалъэр» къыхьызох

Газетыр и унагъуэ икІыркъым

Хьэтуей кьуажэм щыщ Щхьэщэмыщ Сэмра илъэс 89-рэ мэхъу. Нанэм зэрыжиІамкІэ, зэрищІэжрэ «Адыгэ псалъэ» газетыр я унагъуэ икІакъым, зы тедзэгъуэ блимыгъэкІыну сыкъоджэ. Псом хуэмыдэу сфІэфІщ псалъэзэблэдзэкр. Къищынэмыщ Іауэ, хамэ къэрал щыпсэу ди лъэпкъэгъуэмрэ ятеухуа тхыгъэхэр сфІэгъэщІэгъуэнущ. Адыгэ лъэпкъым ди бзэкІэ кьыдэкІыу а зы газетыращ диІэри, сыхуейт абы елэжьэн я гукъыдэжьи мыужьхьэу, Іуэху дахэм хуэпэжу иджыри илъэс куэдкІэ газетыр яГъэпсэуну. Сэ иджыри сыжанщ, си ныбжьыр зэкІуэтами. Ауэ кьыкІэлъыкІуэ тедзэгъуэр хэмыс щыкІэ зыгъуэ кьыщыщІмэ, жысІэу согузавэ. Си гъащІэр «Адыгэ псалъэм» и щыщІэныгъуэхэмкІэ зэрыпызбжыкІыр, - жеІэ Сэмра.

Зи анэдэлъхубзэм хуэпэж, си гур хуэзІуха, газетыр зыгъэлъапІэ нанэм кьэгурыльхъу-гъурыльхъу 15 иІэщ, абыхэм и бынжьыи щыкІу 30 илъэгъуакІэщ.

Ди гуапэу дохъуэху Сэмра и гъащІэр «Адыгэ псалъэм» кьиГъэнэхуу иджыри куэдрэ узынщэну.

● Гу зылъытапхъэ

Іэ тедзэгъуэр йокІуэкІ

ПщІэ зыхуэтщІ ди щІэджыкІакІуэхэ!

2018 гъэм мэлыжьыхьым и 1-м щІидзауэ «Урысейм и пощт» федеральнэ Іуэхущ Іапі эм и кьудамэм - КъБР-м пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм ирегъэкІуэкІ 2018 гъэм и етІуанэ илъэс ныкъуэм кьыфІэрыхьэну газетхэм, журналхэм Іэ трегъэдзэныр.

Фэ нэхъ фигу ирихьу фызыдзэ кьыдэкІыгъуэхэм Іэ щытебдзэ хъунущ республикэм и пощт Іуэхущ Іапі эм, почтамтхэм. Абыхэм Іэ зыщІэвдза газетхэр, журналхэр и чэзум унэхэм ныфхуахьынущ е, апхуэдэ Іуэхутхьэбзэр нэхъ кьафщтэмэ, пощтхэм кьыщыватыжынущ.

Іэ тедзэныр зэрыщІэупщІэн щыІэмэ, пощтхэм я лэжьакІуэхэм жэуап кьыватынущ.

А Іуэхур иужьрей махуэхэм фымыгъэІэпэхъуэ газетхэм, журналхэм Іэ тевдзэ.

КъБР-м и УФПС - «Урысейм и пощт» федеральнэ къэрал унитарнэ Іуэхущ Іапі э.

ДэІэпыкъуныгъэр зэрыратыр къапщытэ

КЪР-м и Парламентым Хабзэм тетыныр зэрыгъэхьыжІэ и комитетым и жэрдэмкІэ иджыблагъэ екІуэкІа зэІущІэм щытепсэлъыхьащ «Къэбэрдей-Балъкъэрым юридическэ дэІэпыкъуныгъэ пщІэншэр зэрыщатым теухуауэ» КЪР-м и Хабзэр гъэзэщІэным хэлъ гугъуехь нэхъыщхьэхэм.

● Абы дегъэпІейтей

ЗэІущІэр къыщызэІуихым, КЪР-м и Парламентым и Унафэщі **Егоровэ Татьянэ** жиІащ льготэ щхьэхуэхэмкІэ юридическэ дэІэпыкъуныгъэ зыгъэгъотыну хуитыныгъэ зиІэ щІыналъэ мин 79-м нэблагъэ республикэм зэрыщыпсэур. Егоровэм къыхигъэщащ юридическэ дэІэпыкъуныгъэ пщІэншэр зэрат щыкІэр щыубзыхуауэ Къэбэрдей-Балъкъэрым хабзэ пыухыкІахэр зэрыщылажьэр, арщхьэкІэ ахэр щагъэзащІэкІэ гугъуехьхэр къызэрыкъуэкІыр.

КЪР-м лэжьыгъэмкІэ, цІыхуэр ІэнатІэкІэ къызэрэпэщыныр социальнэ дэІэпыкъуныгъэмкІэ и министрым и къуэдзэ **Романовэ Еленэ** жиІащ республикэ хабзэм 2017 гъэм халъхьа зэхъуэкІыныгъэхэм ябгъ иткІэ, юридическэ дэІэпыкъуныгъэ езыгъэуэчылхэр КЪР-м ЛэжьыгъэмкІэ, цІыхуэр ІэнатІэкІэ къызэрэпэщыныр социальнэ дэІэпыкъуныгъэмкІэ и министрствэмрэ КЪР-м и Уэчылхэм я палатэмрэ зэращыІа ІэгурыІуэныгъэхэм тету къызэрырашэлІэнур.

Къэпсэлъам къызэрыхигъэщамкІэ, 2017 гъэм КЪР-м и бюджетым сом мелуани 3 къыщалъытауэ щытащ, уэчылхэм иратыну улахуэм тещыхьауэ. АрщхьэкІэ пщІэншэу ята юридическэ дэІэпыкъуныгъэр къыщыгъэлъэгъуауэ КЪР-м и Уэчылхэм я палатэм игъэхьэзыра дэфтэрхэр мардэхэм техуэрэтэкъыми, ахъшэр къагъэсэбэпыну.

2017 гъэм министерствэм іэжьыгъэ пыухыкІахэр иригъэкІуэкІащ результатхэм щыпсэухэм я хуитыныгъэхэр зыхуэдэр ирагъэщІэн папщІэ. Апхуэдэу, мэлыжьхьыым и 18-м къызэрагъэпэща зэІущІэм щытепсэлъыхьащ Къэбэрдей-Балъкъэрым юридическэ дэІэпыкъуныгъэхэр зэрыщытым, щаубзыхуат юридическэ дэІэпыкъуныгъэ пщІэншэр зэрыхэдгъуп.

Романовэ Еленэ зэрыжиІамкІэ, а гупым къипщытащ юридическэ дэІэпыкъуныгъэр пщІэншэу цІыхухэм зэрагъэуэтыр, ар къэзыгъэсэбэпыну хуитхэр ягъэбелджылыри, хъыбарыр хэІущІыІу ящІым мурадкІэ, тхыгъэ кІэщІхэр зэбграхэзащ. Къэбэрдей-Балъкъэрым и Къэбэрдей-Балъкъэрым юридическэ дэІэпыкъуныгъэхэр зэрыщытым, щаубзыхуат юридическэ дэІэпыкъуныгъэ пщІэншэр зыхуэздэнур зыгъэбелджылыну лэжьакІуэ гуп.

Романовэ Еленэ зэрыжиІамкІэ, а гупым къипщытащ юридическэ дэІэпыкъуныгъэр пщІэншэу цІыхухэм зэрагъэуэтыр, ар къэзыгъэсэбэпыну хуитхэр ягъэбелджылыри, хъыбарыр хэІущІыІу ящІым мурадкІэ, тхыгъэ кІэщІхэр зэбграхэзащ. Къэбэрдей-Балъкъэрым и Къэбэрдей-Балъкъэрым юридическэ дэІэпыкъуныгъэ пщІэншэр Іэхэгъуэ 115906-м екъэлІауэ ираташ.

УФ-м Юстицэмкіэ и министерствэм и управленэу КЪР-м щыІэм и унафэщІ **Кужонов Жантемыр** къыхигъэщащ зи гугъу ящІ законыр зэрагъэзащІэм я Іэхэущіапіэм зэпымыууэ и нэІэ зэрытригъэтыр. Абы жиІащ къэрал юридическэ бюро Іэмал имыІэу къызэгъэпэщын зэрыхуейр. Ар сэбэп хуэхъунут юридическэ дэІэпыкъуныгъэ пщІэншэмкІэ Іэхэутхэбзэхэр егъэфІэкІуэным, апхуэдэуи дэфтэрхэмрэ уэчылхэм я улахуэмрэ гъэхьэзырынір нэхъ тынш ищІынут.

КЪР-м и Уэчылхэм я палатэм и унафэщІ **Къумал Хьэжысмел** зэрыжиІамкІэ, я Іэхэущіапіэм ильэс къэс еубзыху Къэбэрдей-Балъкъэрым юридическэ дэІэпыкъуныгъэр пщІэншэу цІыхутыну гъэпсыкІуэ.

Абы къызэщІеубыдэ уэчыли 149-рэ. Къэпсэлъам къызэрыхигъэщамкІэ, иджыри къэс абыхэм къэхэкІахьи юридическэ дэІэпыкъуныгъэ пщІэншэр езытын зымыда. Апхуэдэ къэхъуахэмэ, уэчылым жэуап ирагъэхьынущ.

Къумалым дыщІигъуащ дэфтэрхэр гъэхьэзырырым зэман куэд зэрытекІуадэм къыхэкІыу, уэчылхэм я нэхъыбэм зытепсэлъыхь дэІэпыкъуныгъэр улахуэнэу ираты нэхъ къызэрращтэр.

ЗэІущІэм хэтхэр тепсэлъыхьащ уэчылхэм улахуэ я Іыгъыхьэн папщІэ ягъэхьэзыр дэфтэрхэр нэхъ мащІэ зэрращІыфыну Іэмалхэм, социальнэ дэІэпыкъуныгъэ хуэныкъуэ цІыхухэм щІэпшэу хуащІэ Іэхэутхэбзэхэр нэхъыбэ щІынут. КъищынэмыщІауэ, республикэм электроннэ хъыбарегъащІэ къыщыІэтэпэщын зэрыхуейр жаІащ. Абы къыщыгъэлъэгъуну я мурадщ юридическэ дэІэпыкъуныгъэ пщІэншэр зратыну цІыхухэм я теуухуа хъыбархэр.

КЪР-м и Парламентым и пресс-Іэхэущіапіэ.

Къэралыр зытелажьэр абы исхэм я сэбэп зыхэлъхэрщ

2017 гъэм зэфІагъэкІахэм я Іуэхукіэ ЦІыхум и хуитныгъэхэмкІэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэм ищІа доклад

«Граждан жылагъуэ лъэщыр, жэуапльныгъэ зыхэлъыр, щхьэхуитыр зэхъуэкІыныгъэхэр дяпэкІэ къызэрызэтемыувыІэжьынумкІэ шэсыпІэу къызолъытэ. Абы и Іэнатіэхэр зытелажьэр зыужьныгъэрщ, къэралым ис цІыхухэм я сэбэп зыхэлъхэрщ, социальнэ къалэн мытыншхэр дэгъэкІынырщ».

ПУТИН Владимир

Зумакулов Борис

ЦІЫХУМ и хуитныгъэхэмкІэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэм гъэ къэс игъэхьэзыр докладыр итхащ «ЦІыхум и хуитныгъэхэмкІэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэм и Іуэхукіэ» 2006 гъэм щэкІуэгъуэм и 3-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №982-РЗ-м и 25-нэ статьям ипкъ иткІэ икІи мы къэкІуэнэуэр и лъабжьэу:

цІыхухэм щаІущІам, абыхэм республикэм и муниципальнэ щІыналъэхэм щекІуэкІа зэІущІэхэри яхэту, къыІэрыхьа хъыбархэр;

республикэм и цІыхухэм, Урысей Федерацэм и адрей субъектхэм щыпсэухэм, гражданствэ зимыІэ цІыхухэм, нэгъуэщІ къэрал цІыхухэм зэрызыкъыхуагъэзэхэр;

Уполномоченнэр зэрыщІэупщІам тету гъэзэщІакІуэ властым и федеральнэ органхэм я щІыналъэ органхэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и органхэм, щІыпІэ унафэр зезыгъакІуэ органхэм къабгъэдэкІа хъыбархэр;

Уполномоченнэр къэрал, кІэнэмыщІ Іэхэущіапіэхэм, абыхэм ягъэтІысахэр щаІыгъ Іэхэущіапіэхэри яхэту, щыщыІам къулыкъущІэхэмрэ кІэнэмыщІ цІыхухэмрэ къыжраІахэр;

цІыхухэм я хуитныгъэхэр хъумэным теухуа конференцэхэм, зэхьхьэхэм, лъэныкъуэ куэд къызэщІэзыубыдэ зэІущІэхэм къыщаІэта Іэхэущхэмрэ абыхэм къыщащта документхэмрэ;

цІыхубэ хъыбарегъащІэ Іэхэущіапіэхэм, абыхэм Интернетри яхэту, къыградзахэр.

«ЦІыхум и хуитныгъэхэмкІэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэм и Іэхэукіэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Законым и 25-нэ статьям и Іыхьэ 1-м къызэригъэувэ тету, мы докладыр хуагъэхъ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэ Судым, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и прокурорым.

Докладым къыщыгъэлъэгъуащ цІыхухэм Уполномоченнэм зэрызыкъыхуагъэза тхыгъэхэр нэхъыбэу зытеуухуахэр, тхьэусыхафэхэм я бжыгъэмрэ ахэр кІыщІаІэт щхьэусыгъуэ нэхъыщхьэхэмрэ, цІыхум и хуитныгъэхэр къыщІэзэпаудым и щхьэусыгъуэ нэхъыщхьэхэмрэ цІыхум и хуитныгъэхэр къызэпаудыныкІэ Іэмалхэр щыщІэмрэ, апхуэдэу къызэпаудэ хуитныгъэхэр зэтегъэувэжьынымкІэ уполномоченнэм, къэрал, муниципальнэ органхэм зэфІагъэкІахэр.

Хэзыгъэгъуазэ

2017 гъэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щекІуэкІащ Къэбэрдей-Балъкъэрым ис лъэпкъхэр Урысейм зэрыхьыхьэр ильэс 460-рэ зэрырикъум зыхэгъэхьэзырыным икІи ар гъэлъэпІэным и дамыгъэм щІэту. Абы теуухуа дауэдащІэхэм жьыджэру хэтащ Уполномоченнэмрэ абы и аппаратым и лэжьакІуэхэмрэ. Уполномоченнэр республикэм и делегацэм хэту 2017 гъэм фокІадзэм и 5-м щыІащ Къэбэрдей-Балъкъэрыр Урысейм зэрыхьыхьэрэ ильэс 460-рэ зэрырикъум и щІыхькІэ Москва щІыналъэм, Урысей псом я Патриархь Кирилл Новосласскэ члисэм фэеплъ пхъбгъу къыщыдэІуихым.

Къэгъэлъэгъуапхъэщ юбилейр гъэлъэпІэныр республикэм и жылагъуэ-политикэ, социально-экономикэ гъащІэм и Іуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм ящыщу зэрыувар икІи лъэпкъ, дин зэкъуэтыныгъэр гъэбыдэныкІэ, жылагъуэ шынагъуэншагъэр къызэгъэпэщыкІэ сэбэп зэрыхъуар.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэташхьэ КІуэкІуэ Ю. А. зэрыжиІамкІэ, «2017 гъэм кІэрикІуэхэм къагъэлъэгъащ республикэм зыщыгугъа мурадхэр зэрызригъэхъулІэфар, макроэкономикэ бжыгъэ нэхъыщхьэхэр зэрефІэкІуар».

Властым и гъэзэщІакІуэ органхэм, граждан жылагъуэ Іэхэущіапіэхэм, дин зэгухьэныгъэхэм зэгъэуІуэуэ ирагъэкІуэкІа лэжьыгъэм и фІыщІэкІэ нэрылъагъуу ефІэкІуащ экстремизмэмрэ терроризмэмрэ зэребэныр. Мыбдеж къыхэгъэщыпхъэщ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и деж Терроризмэмрэ экстремизмэмрэ япыщІа Іуэхухэм хэгъэзэгъэжьныкІэ щыІэ комиссэм (ар къызэрызэрагъэпэщрэ Комиссэм и лэжьыгъэм Уполномоченнэр жыджэру хэтщ) фІыщІэ ин зэрыбгъэдэлъыр, мамыр гъащІэм хэувэжыну мурад зыщІахэм законодательствэм къарит Іэмалхэр къагъэсэбэпын папщІэ къагъэжьа лъэпхэм и зэманым зэрыкъэплъар. Къэбгъэлъэгъуэну ирикъунщ 2017 гъэм къриубыдэу республикэм терроризмэм пыща зы щІэпхъаджагъэ къызэрыщымыхъуар.

А Іуэхур докладми къыхощ, сыту жыпІэмэ щІыхухэм къащхьэщыжьынымкІэ къэрал Іуэхущіапіэр езы субъектым и щІыналъэм щолажьэ икІи абы къызщыхьу ІуэхуфІэхэри узыгъэгузавэхэри цІыхум и хуитныгъэхэм къащхьэщыжьынымкІэ екъмыуалІэу къанэркъым. Апхуэдэу 2017 гъэм ильэсри 10 ирикъуащ ЦІыхум и хуитныгъэхэмкІэ уполномоченнэм и Іэхэущіапіэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм къызэрыщызэІуахрэ.

(КІэлъыкІуэр 3-нэ нап.).

● Мэлыжьыхьым и 4-р МафІэсым пэщІэтынымрэ ІэнатІэр республикэм къыщыщызэрагъэпэща махуэщ

Гуэвэгъуэм дыщызыхъумэхэр

Иужьрей илъэситхум Къэбэрдей-Балъкъэрым и мафІэсгъэункІыфІхэм мафІэхэмрэ гъуэгу-транспорт къэхъукъащІэхэмрэ къыщыгъэлащ цІыху 578-рэ.

ДЗЭЛЫКЪУЭКЪУАЖЭ дэт мафІэсгъэункІыфІ часть №9-м и плъыр къэрэгъулым щылажьэхэр щІэх-щІэхыурэ макІуэ «Кавказ» федеральнэ гъуэгум машинэ щызэжьэхуамэ, нэгъуэщІ къэхъукъащІэ щыІэмэ. Нэхьапэм ахэр автомашинэткІэ кІуэрт гущэвэгъуэ къыщыхуа щыІпІэм: мафІэр ягъэункІыфІын, машинэм гъэсыныпхъэ щыщижа щІыпІэм тхъурымбэ тракІэн папщІэ. МафІэсгъэункІыфІхэм я дежкІэ ар тынштэкъым икІи зэман щафІэкІуэд щыІэт.

Іуэхур апхуэдэу щытащ 2008 гъэ пщІондэ, Дзэлыкъуэ районым мафІэсым зыщыхъумэныкІэ и гупым и унафэщІ Дау Юрий жэрдэм къыхилъхьэу, мафІэсгъэункІыфІ-къегъэлакІуэ автомашинэр нэгъуэщІу зэтригъэспыхьыху.

Куэд дэмыкІыу мафІэсгъэункІыфІ часть №9-м и лэжьакІуэхэм, абыхэм яхэтт гъущІыр зэпызыгъавэ, зылэ, кузовщик Іэщіагъэм фІыуэ хэзыщыкІхэр, автомашинэр хуагъэкІуащ мафІэр гъэункІыфІным, къинэмыщІауэ, гущэвэгъуэм хэхуахэр къызэрыгагъэ Іуэхухэри иризэфІахьыным. Автомашинэм хохьэ киловатти 10 хъу генератор, газоэлектросварк, домкрат, лэныстэ, къэзыгъэнэху прожектор лъэщхэр. Мы автомашинэм мафІэсыр къыщыхъуа щІыпІэм нигъэсыфынущ псы тоннитІрэ ныкъуэрэ, тхъурымбэ зыщІ литр 350-рэ. Абы ирилэжьэфынущ а Іэмэпсымэхэр къызэрагъэсэбэпым хуеджа дэтхэнэ мафІэсгъэункІыфІр.

ЩІышылэм и пщэдджыжьым «Кавказ» федеральнэ автомобиль гъэзэуэ (ФАД) и 402-нэ километрым къыщыхъуа гъуэгу-транспорт къэхъукъащІэм хэкІуэдащ цІыхуипІл, апхуэдизми фбжь зэмылІэужьыгъуэхэр ягъуэтащ. ДТП-м теуухуа хъыбарыр ПЧ-9-м къыІэрыхьащ сыхьэти 6-рэ дакъикъэ 34-м. Пльыр къэрэгъулым и унафэщІ Гэнэгъэпщ Алим, мафІэсгъэункІыфІхэу Мэхъуэщ Щэрбий, Щэрбий Асльэнбэчэр, шофёр Лыджыдэ Мурат сымэ «Лада-Калина», «КамАЗ» автомашинэхэр щызэжьэхэуа щІыпІэм псынщІу нэсащ. Гидравликэ ІэмэпсымэхэмкІэ мафІэсгъэункІыфІхэм бжэхэр Іуахащ, адэкІэ газкІэ лажьэ пхъэхыр къагъэсэбэпри, автомашинэм и щхьэр трахащ. Иужьым абыхэм «Лада-Калина» автомашинэм иса цІыхуитхури ирахащ. Ди жагъуэ зэрыхъущи, плІыр дэІэпыкъуэгъу хуэныкъуэжтэкъым - ахэр зэуэ иукІат. Рулым дэсар мафІэсым пэщІэтхэм ираташ ДТП-р къыщыхъуа щІыпІэм къэкІуа «Медицинэ катастроф» гупым и дохутырхэм. КъыкІэлъыкІуэу мафІэсгъэункІыфІхэм «КамАЗ»-м и кабинэм къращащ шофёрымрэ абы бгъурыса цІыхуитІымрэ. Апхуэдэ щыкІэкІэ дзэлъыкъуэ мафІэсгъэункІыфІхэм цІыхуипІл къраг-ъалащ.

Мы лэжьыгъэхэр щрагъэкІуэкІым, шынагъуэ къыкъуэкІат дагъэ къижар къэлыдыкІэ хъуну. Мыбдежми пльыр къэрэгъулым и къудамэм Іуэхур псынщІэу зэфІихащ: мафІэсгъэункІыфІхэм автомашинэхэм я аккумулятор батареехэмрэ газ баллонхэмрэ ягъэункІыфІри, дагъэр зытелъэда гъуэгум тхъурымбэ тракІащ. Къыхэдгъэщынщи, мыр зы къэхъукъащІэ закъэущ. Псори зэхэту 2013 - 2017 гъэхэм КЪР-м МафІэсым пэщІэтынымкІэ и къэрал Іуэхущіапіэм (ГПС) мафІэсым щыхъумэныкІэ и Іэнатіэхэр ДТП-м и лъэужьхэр гъэкІуэдыжьынымкІэ лэжьыгъэхэр ирагъэкІуэкІыну 135-рэ дэкІащ икІи абыхэм кърагъэлащ цІыху 243-рэ.

«Кавказ» федеральнэ гъуэгур Дзэлыкъуэкъуажэрэ Анзорейрэ кІуэцІрокІ. Араущи, гъуэгу къэхъукъащІэхэм нэхъыбэрэ кІуэн хуей мэхъу а къуажэхэм щыІэ ПН №9, №14 мафІэсгъэункІыфІ частхэм я пльыр къэрэгъулхэр (113-рэ дэкІащ, цІыху 218-рэ кърагъэлащ). А илъэситхум къриубыдэу КЪР-м и ГПС-м мафІэсым щыхъумэныкІэ и къудамэхэр мафІэс къыщыхъуа щІыпІэхэм 1893-рэ кІуащ, абыхэм къращрагъэлащ цІыху 355-рэ сом меларди 3-рэ мелуан 215-рэ и уасэ мыцІыкурэ.

Пльырхэм я лэжьыгъэм хэзыщІыкІхэм зэрыжаІэщи, мафІэсгъэункІыфІхэм зыщІрагъэхыну зэман яІэкъым. Ахэр йоджэ, загъасэ, я Іэпкълъэпкъыр япсыхь. Апхуэмыдэуи хъунукъым: гуэвэгъуэ хэхуа цІыхур зыщыгугъыми къалэнышхуэ и пщэ къыдохуэ. Къэбэрдей-Балъкъэрым и мафІэсгъэункІыфІхэм ар зэрызыхащІэм шэч хэлъкъым.

ДЫГУЛЫБГЪУ Жантинэ.

КЪР-м щыІэ МВД-м щекІуэкІа зэІущІэр теухуат электроннэу зэфІагъэкІкъэрал Іуэхутхьэбзэхэм къаззэрыхэхъуэм.

Электроннэ Іуэхутхьэбзэхэм къахохъуэ

Сурэтыр **Елькъэн Артур** *трихащ.*

РЕСПУБЛИКЭ МВД-м Іэпхъуэшапхъуэхэм я Іуэхуэкмкіэ и Управленэм пщэрылъ хэхахэмкІэ и инспектор нэхъыжь **Бекъул Сэлим** къыззэрыкІуэщащи, я Іэнатіэм Урысей Федерацэм и цІыхухэм, хамэ къэрал щыщхэм, гражданствэ зимыІэхэм, апхуэдэуи Іуэхущіапіэхэм къэрал Іуэхутхьэбзэ лІэужьыгъуэ 17 хуащІэ, абыхэм ящыщу 6-р электроннэу.

- Управленэм 2017 гъэм цІыхухэм яхуищІащ къэрал Іуэхутхьэбзэу 235724-рэ, 2018 гъэр къыззрихьэрэ - мин 25-м щІигъу. Мы зэманым щІэупщІэшхуэ иІэщ Къэрал, муниципальнэ ІуэхутхьэбзэхэмкІэ зыуэ щыт порталым (www.gosuslugi.ru). Абы Іэмал къуат зэман кІэщІым, чэзум ущымыту уи Іуэхур зэфІэпхыну, уеблэмэ узыщІэлъэІуа дэфтэрыр зэрагъэхьэзырым а порталым ущыкІэлъыплъыфынуц, - жиІащ полицэм и майор Бекъул Сэлим.

КЪР-м щыІэ МВД-м и УГИБДД-м регистрацэ-экзамен лэжьыгъэм кІэлъыплъынымкІэ и къудамэм и къэрал инспектор, полицэм и майор **Боттаевэ ФатІимэ** зэрыжиІамкІэ, я Іуэхущіапіэм зэфІех къэрал Іуэхутхьэбзищ: АМТС-мрэ абыхэм я прицепхэмрэ тхыныр; экзаменхэр къеІыныр, шофёр тхьлъхэр етыныр; ГуэгУм зэрыщыкІэкІу хабзэхэр къызэрызэпаудам теуухуа хъыбарыр ирагъэщІэныр.

- Махуэ къэс Къэрал автоинспекцэм ирегъэкІуэкІ къэрал Іуэхутхьэбзэхэр зэрыхуащІэр, абы электроннэри хьыхьэу, егъэфІэкІуэныр, МРЭО-м и Іэнатіэ дэтхэнэми иІэщ Зыуэ щыт къэрал Іуэхутхьэбзэ порталымкІэ закъыкъузэзыгъаз цІыхухэм, Іуэхущіапіэхэм хухэха егъэблагъэпІэ. А ІуэхутхьэбзэхэмкІэ зыкъыт хуэзыгъазэхэм я бжыгъэми хохьэ. Нэгъабэ электроннэ Іуэхутхьэбзэ 3946-рэ яхуэтщІащ. 2018 гъэм и щІышылэ - мазэе мазэхэм - 882-рэ, - жиІащ Баттаевэм.

Щіэпхъаджагъэу къэхъуам я хъыбарыр зэкІуалІэ (ИЦ), республикэ МВД-м и центрым и инспектор нэхъыжь, къэрал кІуэцІ къулыкъум и капитан **Трамэ Оксанэ** кърибжэкІащ МВД-м и ИЦ-м зэфІигъэкІ къэрал Іуэхутхьэбзэхэр. Къыхигъэщащ цІыхуэр зыщІэупщІам я бжыгъэр махуэ къэс нэхьыбэ зэрыхъур. Къапщтэмэ, иужь мазитІым къаІэрыхьащ лъэІу 2278-рэ.

- ИЦ-м сыт хуэдэ справкэри пщІэншэу ет, апостилым къыщынэмыщІа. Иужьрейм къыщынэмыщІа къэрал пошлинэу (Сбербанкым) сом 2500-рэ итын хуейщ. ИЦ-м цІыхухэм щаІуощІэ блыщхьэ - марем махуэхэм, апхуэдэуи мазэм и етІуанэ, еплІанэ щэбэтхэм. Іуэхутхьэбзэхэм ятеухуа лъэІуэр щыІахыр МФЦ-мрэ Къэрал ІуэхутхьэбзэхэмкІэ зыуэ щыт порталымрэщ, - жиІащ Оксанэ.

КЪР-м щыІэ МВД-м Наркотикхэр зэрызэрагъэкІуэкІым кІэлъыплъныныкІэ и управленэм и юридическэ лицохэм, хъэрычэтыщІэхэм яхуищІэ Іуэхур Іуэхутхьэбзэ лІэужьыгъуэхэм журналистхэр щигъэгъуэзащ республикэ МВД-м и УНК-м и къудамэм и унафэщІ, полицэм и майор **Къуэщысокъуэ Руслан**.

- Управленэм зыкъыкъзэрыхуагъазэхэмрэ лъэІуэхэмрэ къыщыІах абы хуащІа пэшым. Ди лэжьакІуэхэм егугъуу зэфІах къэрал Іуэхутхьэбзэхэр, абыхэмкІэ мыаразы къахэхкІмэ зрагъащІэ. Мы гъэм къытІэрыхьакъым зы тхьэусыхафи. Ар и щыхьэтщ ди лэжьакІуэхэм я пщэрылъхэр темэму зэрагъэзащІэм, - къыхигъэщащ Къэущысокъуэм.

УЭРДОКЪУЭ Женя.

«ЩыІэщ апхуэдэ ІэщІагъэ - Хэкур хъумэн»

Тхыгъэм фІэщыгъэ хуэтщІа ІэщІагъэм пылъ пщІэ лъагэмрэ жэуаплныгъэ инымрэ щытепсэлъыхьащ КЪБКъУ-м Хъыбарегъащіэ технологиехэмрэ экономикэмкІэ и колледжым (КИТиЭ) иджыблагъэ щекІуэкІа зэхуэсым. Университетым и пресс-Іэнатіэм и лэжьакІуэ Солгаловэ Наталье хъыбар къызэрыдигъэщІамкІэ, КИТиЭ-м и студентхэм къахуэкІуат КЪР-м и дзэ комиссар Лыхъ Мухъэмэдрэ Прохладнэ къалэм щыІэ дзэ часть 31681-м и 346-нэ спецназ бригадэ щхьэхуэм и командир полковник Стрельцов Вячеславрэ.

«ОФИЦЕРХЭР» фильм цІэрыІуэм хэта «ЩыІэщ апхуэдэ Іэщіагъэ - Хэкур хъумэн» псальэхэр зи къыхуеджэныгъэ зэхуэсым къыщІэхэр щытепсэлъыхьащ дзэ къулыкъум хэлъ щхьэхуэныгъэхэм, абы пылъ пщІэмрэ нэмысымрэ. Ильэс куэд и пэкІ ЪкБКЪУ-р къэзыуха Лыхъ Мухъэмэд жиІащ апхуэдэ дзэр щІэныгъэ куу зыбгъэдэлъ, псом хуэмыдэу хъыбарегъащІэ технологиехэм фІыуэ хэзыщІкІ ІэщіагъэлІэхэм зэрыхуэныкъуэр.

- Зи щІалэгъуэхэр фыкъыхуэдожэ Хэкум къулыкъу пэж хуэфащІэну, - къыхигъэщащ Лыхьым. - ИужькІэ Іэ тевдзэу къулыкъум адэкІи пыфщэхъунущ, фыхуеймэ.

Лыхьым и псальэхэм пищэу, зэІущІэм къыщыпсэльащ Стрельцов Вячеслав. Абы студентхэр щыІуаззэ хуищІащ зи пашэ дзэ спецназ бригадэм хэтхэм я пщэрылъ къалэнхэм, частым щызекІуэ хабзэхэм, щыщыІэ псэукІэм. А псори щІигъэбыдэжу щІалэгъуалэр ирагъэплъащ Прохладнэ къалэм щыІэ дзэ часть 31681-м теуухуа видео презентацэ.

ХьэщІэхэм къыжраІахэм ящыщ куэд яфІэхьэмэтащ студентхэм. ИужькІэ абыхэм я упщІэхэм жэуап къратащ Лыхьми Стрельцовми. ЩІалэгъуалэр щІэупщІэрт КИТиЭ-р къзыуухэм сыт хуэдэ дзэ частхэм къулыкъу щащІэну нэхъыбэфІми, бзылъхугъэ куэд дзэм ираджэми, дызытехьа гъатхэм КЪР-м щыщу къулыкъум щІыу дапщэ ираджэнуми, н. къ.

КъБКъУ-м гъэсэныгъэ лэжьыгъэмрэ социальнэ Іуэхухэмкіэ и проректор Къумыкъу Іэуесрэ КИТиЭ-м и унафэщІ Нэхущ ФатІимэрэ зэІущІэм и кІэухыу къэщІэ лъапІэхэм ф Іыгъэ ин хуащІащ къаззэрыхуеблэгъам, щІалэгъуалэр зыщІагъэдэІуа Іущагъэхэм папщІэ. ПЪэныкъуитІми къызэхуэсахэр ящагъэгугъащ я зэдэлэжьэныгъэм адэкІи пащэну.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

ПщІэ зыхуэтщІ Мурат! ЩІэныгъэлІ цІэрыІуэм, жылагъуэ лэжьакІуэм уи ныбжьыр илъэс 60 зэрырикъумкІэ дынохъуэхъу!

● Юбилей

ХъуэкІуэн Мурат илъэс 60 зэрырикъумкІэ дохъуэхъу!

ДЭ УЗЭРЫТЦІЫХУР зи Іэщіагъэм хуэІэзэ лэжьакІуэщ, мурад лъагэхэр зиІэ, къару мыкІуэщІыж, егугъуныгъэшхуэ зыхэлъ цІыхуущ. Уи гъащІэ бгъэдыхьэкІэм, ерыщагъым, Іэхуэм нэгъэсауэ узэрыдихьэхым адрейхэр зыбгъэдэт Іэнатіэм егугъуным хуеунэтІ икІи ахэр уз пщІыгъуу ящкІэ ушэ.

Уэ егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ, къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэм хуэІэзэ ухъуащ икІи а Іэзагъэр Іэщіагъэлілхэр щыбгъэхьэзырКІэ тэмэму къыбогъэсэбэп, ахэр егугъуныгъэм, цІыхугъэм, хэкур фІыуэ лъагъуным хубоунэтІ.

Уэ уи гъащІэр цІыхубзм, егъэджэныгъэм, щІэныгъэм ятелэжьэныкІэ щапхъэщ. Бэрбэч Хь. М. и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым и егъэджакІуэу, кафедрэм и унафэщІу упажьэурэ, уэ куэд хэпщІыхьащ щІэныгъэ нэхъыщхьэм хуеГъэджэныкІэ Іэнатіэм зегъэужьыным.

Лэжьыгъэм уэзрыхуэрыщым, цІыхум яхуэфащэ гулъытэ зэрахуэпщым къыхэкІыу уэ студентхэм, щІэныгъэм и Іэнатіэм пэрыт интеллегенцэм, цІыхубзм я щытхъу къэблэжьащ.

Дынохъуэхъу узынщагъэ, творческэ ехъулІэныгъэхэр уиІэну, щІэныгъэм и Іэнатіэмрэ жылагъуэ лэжьыгъэмрэ уи эзфІэкІ иджыри куэдрэ къыщыбгъэлъэгъуэну.

КЪР-м и Жылагъуэ палатэм хэтхэмрэ абы и Аппаратым и лэжьакІуэхэмрэ.

Къэралыр зытелажьэр абы исхэм я сэбэн зыхэлъхэрщ

2017 гъэм зэфIагъэкIахэм я Iуэхукlэ Цыхум и хуитыныгъэхэмкlэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэм ищIа доклад

(КIэлъыкIуэр. ПэщIэдзэр 2-нэ нап.).

2017 гъэм къагъэхьа тхьэусыхафхэр зытеухуамрэ абыхэм я бжыгъэмрэ

Цыхуум и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэмрэ абы и аппаратымрэ цыхуэхм я тхьэусыхафэу блэкIа илъэсым 986-рэ къаIэрыхьаш, абыхэм ящыщу 336-р гу зылъытапхъэу къалъытэри хэплъащ. А псоми ящыщу 190-р тхыгъэщ (2016 гъэм ахэр 339-рэ хъуу щытащ), тхыгъэхэм ящыщу 9-м (15-м) цыхуу гупхэм Iэ щIадзащ, 5-р (4-р) электрон пощткIэ къагъэхьащ, 146-р (202-р) ди лэжьакIуэхэм къащыхуэзам къаIэтащ.

Къалэ округэм, муниципальнэ район кэуд-дым къикI тхьэусыхафхэр проценти 10-м щегъэжауэ процент 20-м нэсыху хъэ мащIэ хъуащ. Псом хуэмыдэу гу льытапхъэщ тутнакъщхъэм щыIэ щытыкIэм теухуа тхьэусыхафхэм проценти 130-кIэ, хабзэншагъэхэр зэхэгъэкIыныжкIэ органхэмрэ следствиемрэ ятеухуа тхьэусыхафхэм я бжыгъэр процент 80-кIэ, лэжьаIэ Iэнатlэхэм хабзэр кьиззэрыщIэзэпаудым, мылъкум пыщIа зэныкъэкъуэхэм ятеухуа тхьэусыхафхэм процент 50-кIэ, псэупIэ Iуэхухэм ятеухуа тхьэусыхафхэм процент 33-кIэ кIэрыхуащ.

Апхуэдэу щыIэ пэтми, узыншагъэр хъумэным хуэгъэза тхьэусыхафхэр процент 50-кIэ, суд унафэхэр зэрамыгъэзащIэм теухуа тхьэусыхафхэр процент 20-кIэ, социальнэ Iуэхухэм япщIа тхьэусыхафхэр процент 12-кIэ нэхъыбэ хъуащ. Гу льытапхъэщ, зэрыщыту тхьэусыхафхэр нэхъ мащIэ зэрыхъум кьидэкIуэу, муниципальнэ щыналъэ щхьэхуэхэм, къапщтэмэ, Тэрч, Щэрэдж, Дзэлыкъэ районхэм къиI тхьэусыхафхэм я бжыгъэр нэхъыбэ зэрыхъуар.

Тхьэусыхафхэм ящыщ куэд (602-рэ) телефонкIэ къатащ, Уполномоченнэм дзыхь зригъэза и лIыкIуэу муниципальнэ районхэмрэ къалэ округэмрэ щыIэхэм къыхуагъэхьащ, зэхуэс зэмылIужьыгъуэхэм къыщалэтащ икIи апхуэдэ тхьэусыхафхэр хэхуэу ямытхыу хэплъащ. А тхьэусыхафхэм ябгъэ иткIэ сэтей къащIа Iуэхухэр кьекIуэкI мыдрей лэжьыгъэхэм ящыIэмкIэ зэрыжаIэр. Тхьэусыхафхэм ящыщу щыр цIыху пыухыкIахэм ятемыухуауэ, гуп куэдым я Iуэхухэр кьиззащIабыдэу щытащ. Абыхэм мыхьэнэшхъэ зэрэIэм икIи жылагъуэм я утыку Iуэхуу зэрыщытым кьихэкIыу, щыхэплъащ гъэззащIакIуэ властым и федеральнэ органхэм я щыналъэ органхэм, республикэм и къэрал властым и органхэм, щыIэпI унафэр зезыгъакIуэ органхэм я лIыкIуэхэр, Iэнатlэ зэмылIужьыгъуэхэм я Iэщlагъэлlэкр, жылагъуэ лIыкIуэхэр хэту Уполномоченнэм кьиззэрегъэпэща комиссэхэм я зэIущIэхэм.

БлэкIа илъэсым аппаратым письмо 416-рэ (2016 гъэм 466-рэ) къаIэрыхьащ, езым игъэхьэзырурэ корреспонденцэ 458-рэ (433-рэ) иутIыпщащ.

Ди Iуэхущlапlэм зэрызыкIуахэз тхыгъэхэмрэ къагъэхь тхьэусыхафхэмрэ я бжыгъэр нэхъ мащIэ зэрыхъур пыщIауэ къыщIэкIынущ Урысей Федерацэм и Президентым, Урысей Федерацэм и Правительствэм и Унафэщым я жылагъуэ Iуэхущlапlэхэр, «Урысей зэкъуэт» партым и жылагъуэ Iуэхущlапlэр жыджэру лажьэу зэрыхуежьам. Цыхуэхэм хуабжьу гунэс ящыхуэщI зи щхьэ Iуэхукlэ къекIуалlэхэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм Iущlэныр зэгъэзэжауэ зэрыщытым, хъэжьыгъэ зэрыгъэзэнщIар. Апхуэдэу мазэ кьэс жыхуаIэм хуэдэу цIыхухэм яIуощIэ Къэбэрдей-Балъкъэрым къыбгъэдэкIыу Урысей Федерацэм и Федеральнэ Зэхуэсым и Къэрал Думэм и депутат хахаху Марчыш Иринэ, Щхьэгъуэш Адамбий, Геккиев Заур, Быф Анатолий сымэ. Апхуэдэу къэгъэльэгъуапхъэщ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатхэр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Жылагъуэ палатэм хэтхэр, республикэм и министерствэхэмрэ ведомствэхэмрэ я унафэщIхэр цIыхухэм жыджэру эзрадзлажьэр. Тхьэусыхафхэм ящыщу куэдым хоплъэ Сабийм и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм и деж щыIэр, Хъэрычэтыщlэхэм я хуитыныгъэхэр хъумэныжкIэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэр.

Уполномоченнэм муниципальнэ районхэмрэ къалэ округхэмрэ зэIущIэхэр кьиззэрыщIэзэрегъэпэщыну теухуа хъыбарыр пасэу хэIущIыIу ящI икIи апхуэдэ зэIущIэхэм я щIыпIэ куэдым щаIуощIэ. Апхуэдэу видеоконференцым и Iэмалкэр кьаГъэсэбэпри, 2017 гъэм республикэм и цIыхухэр епсолъащ Цыхуэм и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу Урысей Федерацэм щыIэ Москальковэ Т. Н.

Езыхэм я хуитыныгъэхэм, ахэр зэрахъумэ щIыкIэм теухуа правовой информацэу ди цIыхухэм къаIэрыхьэр нэрылъагъуу нэхъыбэ хъуащ. Апхуэдэу щыIэ пэтми, цIыху куэдым езыхэм я хуитыныгъэхэр кьиззэпаудаущ кьиззэралытэм теухуа тхьэусыхафхэмрэ тхьэгъэхэмрэ Уполномоченнэм къыхуагъэхь. Ахэр щIопъэу зекIуэ хабзэхэм, иджыпсту кьагъэсэбэп законодательствэм и Iуэхугъэ щхьэхуэхэм щыгъуазэ ящIыну.

Ди цIыхухэм я хуитыныгъэхэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и щIыкIэ къиззэрыщIэзэпаудам, нэгъуэщI къэралхэм щыщ цIыхухэм, гражданствэ зимыIэ цIыхухэм я хуитыныгъэхэр къиззэрыщIэзэпаудам теухуа тхьэусыхафхэхэм зэрыхэплъар

Апхуэдэ гупхэм жиубыдэ цIыхухэм кьабгъэдэкIыу Iуэху зэмылIужьыгъуэхэм ятеухуа тхьэусыхафэу 15 Уполномоченнэм къыIэрыхьащ, абыхэм псоми хэплъэри, зэрахуэфащэкIэ ядэIэпыкIуащ, зыхуэныкъуэ чэнджэщхэр ираташ. Къапщтэмэ, тхьэусыхафхэм ящыщ зыр, къызыбгъэдэкI цIыхухъэм и цIэр кьитIуэнкъым, теухуат абы и шыпхъэр, хабзэм зыкIи кьемыизэгъуу, зыбгъэдэс цIыхухъэм Ростов дэт психиатрие сымаджэщхэм ящыщ зым зэрыритар. Тхыгъэм щыщIэльэуат ар республикэм къэшхэныжкIэ Уполномоченнэр дзэпыкъуну. Абы кьыхэкIыу дэ зыхуэдгъэзащ Цыхуэм и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу Ростов областым щыIэ Харьковский А. И. икIи абы мы Iуэхур дзгъэкIыныжмкIэ хуэзэфIэкI къигъэнакъым. Уполномоченнэм цIыхубзыр республикэм къэшхэныжмкIэ зыхуэфащэ зэгъэпэщныгъэ Iуэхуэхэр зэфIигъэкIащ икIи мылъкуфIэ закъыщIигъэкъуащ. Абы кьыхэкIыу тхьэусыхафэр кьэзыбгъэдэкIа цIыхухъэр ди деж кьакIуэри зыкъыгтхуигъэзащ икIи дахуэха и шыпхъэм зэрызыщIагъэкъуам папщIэ ди лэжьакIуэхэм ФIыщIэ и кьахуищащ.

НэгъуэщI зы цIыхухъэм хэтхуэгъэхуащ Москва областым, ямубыдэ Балашихэ къалэм щыIэ хабзэхъумэ органхэм абы и кьуэшыр зэрауклар зэрыщIауфам теухуауэ. КъБР-м щыIэ Уполномоченнэм тхыгъэкIэ зыхуигъэзащ Цыхуэм и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу Москва областым щыIэ Семеновэ Е. Абы и жэрдэмкIэ Балашихэ къалэм и проку-рорым Iуэху кьиIэтащ. Иджы ар зэхагъэкI УФ-м и Уголовно-процессуальнэ кодексым и 144, 145-нэ статьяхэм япкъ иткIэ. КъэхъуэкащIэр щIэзыфаэр зыхуэфащэ жэуапым ирашэлIащ.

Сочэ къалэм щыщ цIыхубзым и тхьэусыхафэр теухуат абы и кьуэм и Iуэхум хэплъа район судым и унафэм теухуауэ зэрытхьэусыхэжам зыхуэфащэ Iэнатlэр зэман кIыхь лъандэрэ зэрыхэмыплъам. Дэ судым иIыгъым дыдэIэпыкIуащ ар зыхуей документхэм траха копиехэр кьратыныжкIэ. Иджы судыр зигъэува хабзэхэм тету мы Iуэхум хэплъэныщ.

Сирие Хъэрыл республикэм къыщыхуэ гъэзэгъэуэм кьрихужьу ди деж къэкIуа цIыхубзыр кьэлъэIуащ абы и пхъур зыщIэс школым кьыщIэкIыу нэгъуэщI школым щеджэну кIуэныжкIэ Уполномоченнэр дэIэпыкъуну. Дэ ди лъэIукIэ мы Iуэхур дигъэкIащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщым и кьудэз - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм егъэджэныгъэмкIэ, щIэныгъэмрэ щIалэгъуалэм я IуэхухэмкIэ и министр Емуз Н. Гу. Сабийр езыхэм щыпсэу щIыпIэм пэмыжьыжьэу щIэ школым щIагъэтIысхьащ.

Сирием щыпсэуа ди лъэпкъэгъуэ кьэлъэIуащ ди къэралым и гражданствэ кьыIихэм икIи абы папщIэ зыхуей документхэр гъэхьэзыра хьун и лъэныкъуэкIэ зыщIэдгъэкъуэну. Зыкъытхуэзыгъэзам и ныбжьыр зэрыжэкIуэтар кьалъытэри, Уполномоченнэм и аппаратым и лэжьакIуэхэм зыхуеину документ псори и гъэхьэзыращ икIи КъБР-м щыIэ МВД-м Iэтхъуэшапхъуэхэм я Iуэхухэмкlэ и Iэнатlэм ираташ.

Къызэгъэпэщныгъэ, щIэныгъэ-методикэ лэжьыгъэр

Ди деж къыщащта Положением тету Уполномоченнэм къызэрегъэпэщ Цыхуэм и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэм егъэщIылIа Экспертсоветым и лэжьыгъэр. Абы и зэIущIэхэм ящыщ зым «Цыхуэм и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу Урысей Федерацэм и субъектхэм щыIэхэм я лэжьыгъэр къызэгъэпэщныжмрэ егъэкIуэныжмкIэ псоми я зэхуэдэ хабзэхэм я Iуэхукlэ» федеральнэ законым и проектым щытепсэлъыхьащ. «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм граждан жылагъуэ зэрыщIэзэтевэмрэ цIыхум и хуитыныгъэхэр зэрыщащхъумэмрэ» епщIанэ тхьилъэр утыку кьыщрахьащ.

Уполномоченнэр сыт щыгъуи хэтщ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и планар зэIущIэхэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм хабзэр кьыщIэзэгъэпэщныжкIэ зэзыгъэуIу зэхуэсым, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Экономикэ, жылагъуэ щынагъэншагъэмкIэ и советым, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Iэтащхьэм и деж Терроризмэмрэ экстремизмэмрэ кьапыкIыну тезыухуахэр мамыр гъащIэм хэгъэзэгъэжьынмкIэ щIэныгъэ комиссэм я зэIущIэхэм.

Уполномоченнэмрэ абы и аппаратым и лэжьакIуэхэмрэ организацэхэм, предприятхэм, еджапIэхэм, Урысейм Тезырхэр гъэзэщIэнымкIэ и федеральнэ кьулыкъущIапIэу КъБР-м щыIэм и Iуэхущlапlэхэм кьэдгъэщIыну, ахэр пIэныкъуэ куэд зыхэт зэIущIэу плIым хэтащ. Тхыгъэ зэмылIужьыгъуэхэм, тхьэусыхафхэм ятеухуа кьэпщIэныгъэу 250-рэ ирагъэкIыкIащ, зыкIыкъуэзыгъэзажэм законодательствэм и Iуэхугъэ щхьэхуэхэр гурагъэIуащ, чэнджэщхэр ираташ. Апхуэдэу закон актхэм я проектхэм, къэрал, муниципальнэ органхэм, хабзэхъумэ Iэнатlэхэм я кьулыкъущIхэм кьащта унафэхэм ятеухуа заключенэу 75-рэ ятхащ. Цыхуэхэм зэрызыкIыхуагъэзажэм зэрыхэплъам кьрикIуаехэм япкъ иткIэ хабзэхъумэ органхэм, адрей къэрал органхэм Тхыгъэ зэмылIужьыгъуэ 200-м нэблагъэ хуагъэхьащ, Республикэм и муниципальнэ районхэмрэ къалэ округэмрэ цIыхухэм щагъэзэ зэIущIэу 8 кьыщIэзгрэпэщащ.

Уполномоченнэмрэ абы и аппаратым и лэжьакIуэхэмрэ хэтащ, докладхэр щащIащ цIыхухэм я хуитыныгъэхэмрэ щхьэхуитыныгъэхэмрэ я кьащхьэщыжьыным екъулIэу дунейпсо, урысейпсо, щIыналъэ зэхуаку, щIыналъэ конференц, зэхэпхъэ зэмылIужьыгъуэхэм. Апхуэдэхэм ящыщщ, къапщтэмэ, Урысей Федерацэм и Президентым и полномочнэ лIыкIуэу Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ округым щыIэ Белавенцев О. Е. округым и субъектхэм цIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ щыIэ уполномоченнэхэм я зэзыгъэуIу советым хэтхэр кьырикъэIэу Пятигорск къалэм щригъэкIуэкIа зэIущIэр, Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ округым и субъектхэм цIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу щыIэхэм я зэзыгъэуIу советым къэралым и тариф политикэм теухуауэ Мэхъэчкъалэ къыщыщIэзригъэпэща зэIущIэр, къэралым и щIыналъэхэм цIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ щыIэ уполномоченнэхэм я зэзыгъэуIу советым «Дыкъэзыкъуреихь дунейр тэмэму щытыныкIэ цIыхум иIэ хуитыныгъэхэр хъумэныр», «ЦIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу Урысей Федерацэм и субъектхэм щыIэхэм я лэжьыгъэм и закон лъабжьэ кьызэрэгъэпэщныр» Iуэхухэм ятеухуауэ Владимир къалэм щекIуэкIа зэIущIэр, Клязьмэ щекIуэкIа урысейпсо щIэныгъэ зэхьхьэшхэр, «ЦIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэхэм я Iуэхущlапlэхэр Урысей Ипщэм зэрыщIалажьэр» Iуэхум теухуауэ Пятигорск къалэм щекIуэкIа зэIущIэр, апхуэдэу цIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу Европэм щыIэхэм Бухарест къалэм (Румыние) щрагъэкIуэкIа конгрессыр.

Федеральнэ Iэнатlэу, жылагъуэ зэгугъэныгъэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэхэм зэрадэлажьэр

Урысей Федерацэм и субъектхэм щыIэ уполномоченнэхэм зэфIэкI нэс ягъэтащ гъэзэщIакIуэ властым и федеральнэ органхэм я щIыналъэ Iэнатlэхэм хуаIэ пщIыкIыгъэр тэмэму зэблэгъэкIыныжмкIэ. ЦIыхум и хуитыныгъэхэмрэ щхьэхуитыныгъэхэмрэ хъумэным и лъэныкъуэкIэ дызэрыщIэлажьэну зэгурыIуныгъэхэр дэ етщIылIащ Къэрал кIэущI Iуэхухэмкlэ министерствэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и прокурорым, Урысей Федерацэм Следствиемкlэ и комитетым Следствиемкlэ и управленэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэм, Тезырхэр гъэзэщIэныжкIэ федеральнэ кьулыкъущIапIэм и управленэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэм, Суд приставхэм я федеральнэ кьулыкъущIапIэм и Управленэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Уэчылхэм я палатэм, Урысей Федерацэм Юстицэмкlэ и министерствэм и Управленэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Жылагъуэ палатэм. Дин зыIыгъхэм къащхьэщыжьынымрэ хуэгъэзэуэ зэдэлэжьэныжмкIэ Уполномоченнэм зэгурыIуэныгъэхэр ящыщIлащ Урыс православнэ члисэм и Москва щIыналъэм и Патриархэм и Пятигорск, Черкесск щIыналъэхэм я архиепископ Феофилакт, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Мусульмэнхэм я дин Iуэхущlапlэм и тхьэмадэ Дзасэжь Хь. У., «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и муниципальнэ щIыналъэхэм я совет» ассоциацэм, къэрал Iуэхущlапlэхэмрэ жылагъуэ Iуэхутхьэбзэхэр зэфIэзыгъакI Iэнатlэхэмрэ я лэжьакIуэхэм я профсоюзхэм я республикэ комитетым, нэгъуэщIхэм. Абыхэм я лIыкIуэхэр кьрихьэлIэу дэ районхэмрэ къалэхэмрэ щIыхуэм дащыхуоз, информацIэкIэ дызохуажь, ягъэтIысагъэр щаIыгъ щIыпIэхэм зэщIыгъуу докIуэ, федеральнэ ведомствэхэм кьызэрагъэпэщ видеоконференцэм дыхэтщ, зэщIыгъуу щIэныгъэ конференц зэмылIужьыгъуэхэр кьызыдогъэпэщ. А Iэнатlэхэм я унафэщIхэм фIыщIэ яхуэсщIыну сыхуейщ, сыту жыпIэмэ, абыхэм нэгъэсауэ дызэхащIыкI икIи цIыхухэм я хуитыныгъэхэр хъумэныжкIэ зыкIытщIагъакъуэ. А псори дэ къытедгъэзэжурэ щIыжьтIэр уполномоченнэхэмрэ къэралым и субъектхэм щыIэ федеральнэ Iэнатlэхэмрэ я зэхущытыкIэхэр нэгъэсауэ убзыхуэ зэрымыхъарщ. Пэжщ, апхуэдэныкъуэсаныгъэр ягъэзэжьыну зэрамурадыр кьыщIигъэльэгъуащ «ЦIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу Урысей Федерацэм и субъектхэм щыIэхэм я лэжьыгъэр кьиззэгъэпэщныжмкIэ псоми я зэхуэдэ хабзэхэм я Iуэхукlэ» федеральнэ законым и проектым.

ЦIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу Урысей Федерацэм щыIэмрэ абы и аппаратымрэ даззрыдэлажьэр

Къэрэльэгъуапхъэщ ЦIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу Урысей Федерацэм щыIэр къэралым и субъектхэм я уполномоченнэхэм зэрадэлажьэ щIыкIэр зэпымыууэ зэрефIакIуэр. Уполномоченнэхэм я деж щыIэ зэзыгъэуIу советхэм цIыхум и хуитыныгъэхэмрэ щхьэхуитыныгъэхэмрэ хъумэным пщIа Iуэху нэхъыщхьэхэм ятеуха зэIущIэхэр нэхъ зэкIэпыкIуу ирагъэкIуэкI хъущ, федеральнэ уполномоченнэм и бюллетень кьыдагъэкI. ЩIыналъэхэм щыIэ уполномоченнэхэм я лэжьыгъэр абы кьыщагъэльэгъуэну, гугъуехь къэхъыщхьэхэмрэ лэжьэкIэ нэхъыбэ кьыщIэщыхьэхэмрэ я щIыналъэ органхэм я Iуэхущlапlэ щIыкIэм ящыщ пщIа Iуэху нэхъыщхьэхэм ятеуха зэIущIэхэр нэхъ зэкIэпыкIуу ирагъэкIуэкI хъущ, федеральнэ уполномоченнэм и бюллетень кьыдагъэкI. ЩIыналъэхэм щыIэ уполномоченнэхэм я щIыналъэ органхэм я щIыкIэм ящыщ пщIа Iуэху нэхъыщхьэхэм ятеуха зэIущIэхэр нэхъ зэкIэпыкIуу зэрагъэIуащ, чэнджэщхэр ираташ. Апхуэдэу закон актхэм я проектхэм, къэрал, муниципальнэ органхэм, хабзэхъумэ Iэнатlэхэм я кьулыкъущIхэм кьащта унафэхэм ятеуха заключенэу 75-рэ ятхащ. ЦIыхуэхэм зэрызыкIыхуагъэзажэм зэрыхэплъам кьрикIуаехэм япкъ иткIэ хабзэхъумэ органхэм, адрей къэрал органхэм Тхыгъэ зэмылIужьыгъуэ 200-м нэблагъэ хуагъэхьащ, Республикэм и муниципальнэ районхэмрэ къалэ округэмрэ цIыхухэм щагъэзэ зэIущIэу 8 кьыщIэзгрэпэщащ.

Уполномоченнэмрэ абы и аппаратым и лэжьакIуэхэмрэ хэтащ, докладхэр щащIащ цIыхухэм я хуитыныгъэхэмрэ щхьэхуитыныгъэхэмрэ я кьащхьэщыжьынымкIэ екъулIэу дунейпсо, урысейпсо, щIыналъэ зэхуаку, щIыналъэ конференц, зэхэпхъэ зэмылIужьыгъуэхэм. Апхуэдэхэм ящыщщ, къапщтэмэ, Урысей Федерацэм и Президентым и полномочнэ лIыкIуэу Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ округым щыIэ Белавенцев О. Е. округым и субъектхэм цIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ щыIэ уполномоченнэхэм я зэзыгъэуIу советым хэтхэр кьрикъэIэу Пятигорск къалэм щригъэкIуэкIа зэIущIэр, Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ округым и субъектхэм цIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу щыIэхэм я зэзыгъэуIу советым къэралым и тариф политикэм теухуауэ Мэхъэчкъалэ къыщыщIэзригъэпэща зэIущIэр, къэралым и щIыналъэхэм цIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ щыIэ уполномоченнэхэм я зэзыгъэуIу советым «ЦIыкъэзыкъуреихь дунейр тэмэму щытыныкIэ цIыхум иIэ хуитыныгъэхэр хъумэныр», «ЦIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу Урысей Федерацэм и субъектхэм щыIэхэм я лэжьыгъэм и закон лъабжьэ кьызэрэгъэпэщныр» Iуэхухэм ятеухуауэ Владимир къалэм щекIуэкIа зэIущIэр, Клязьмэ щекIуэкIа урысейпсо щIэныгъэ зэхьхьэшхэр, «ЦIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэхэм я Iуэхущlапlэхэр Урысей Ипщэм зэрыщIалажьэр» Iуэхум теухуауэ Пятигорск къалэм щекIуэкIа зэIущIэр, апхуэдэу цIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ уполномоченнэу Европэм щыIэхэм Бухарест къалэм (Румыние) щрагъэкIуэкIа конгрессыр.

ЦIыхум и социально-экономикэ хуитыныгъэхэр, псэупIэмкIэ хуитыныгъэхэр, коммунальнэ Iуэхутхьэбзэхэр ятыныжмкIэ иIэ хуитыныгъэхэр хъумэныр

1. Дэтхэнэми псэупIэмкIэ хуитыныгъэ иIэщ, зыми щхьэзыфIэфIу псэупIэмкIэ и хуитыныгъэхэр Iущlах хъунукъым.

2. Къэрал властым и органхэмрэ щIыпIэ унафэр зезыгъакIуэ органхэмрэ псэупIэхэр зыхуэхэр трагъэгъущхуэ икIи абыхэм псэупIэмкIэ яIэ хуитыныгъэхэр кьызэрагъэпэщыныжкIэ ядоIэпыкIу.

3. Псэупlэ хуэныкъуэхэм ящыщ нэхъ хуэмыщIахэм, законым кьыщыгъэльэгъуэ адрей цIыхухэм къэрал, муниципальнэ, адрей псэупIэ фондхэм я хьэкъкIэ унэхэр пщIэнщэу е уасэ езэгъыраб гъукIэ ират законым щыуб-зыхуэ мардэхэм тету.

(Урысей Федерацэм и Конституцэм и 40-нэ статьи).

Урысей Федерацэм и цIыхум и хуитыныгъэ, щхьэхуитыныгъэ нэхъыщхьэхэм щыхабжэ псэупIэмкIэ хуитыныгъэр, сыту жыпIэмэ унэр цIыхум и гъащIэм дежкIэ Iуэху нэхъыщхьэ дыдэхэм ящыщщ.

ЦIыхуэхэм псэупIэм и лъэныкъуэкIэ яIэ хуитыныгъэхэр кьызэрэпаудым теуху тхьэусыхафэу 2017 гъэм Уполномоченнэм 34-рэ кьыIэрыхьащ. Къэна щIагъуэ щымыIэу ахэр зытеухуар социальнэ псэупIэр, унэ кхъахэхэмрэ къэуэнкIэ шынагъуэу щыт унэхэм щыпсэухэр кьыщIэгъэкIынырт, кьуажэхэм дэс унэгъащIэхэм я псэупIэр ирагъэфIэкIуэн папщIэ субсидиехэр яхуэхьынырт, сабий зеиншэжмрэ адэ-анэм я жьауэм щIэмытыжу кьэна сабийжмрэ, льготэ зиIэ адрей цIыху гупхэр и зэманым псэупIэкIэ кьиззэрызэрамыгъэпэщырт, къэралымрэ муниципалитетхэмрэ яIэщIэлъ псэупIэхэр и зэманым зэрызэрамыгъэпэщыжырт, цIыхуэхэм коммуналнэ Iуэхутхьэбзэ тэмэмхэр зэрамыгъэтырт. Псом нэхърэ нэхъыбэ хъур унэ кхъахэхэмрэ къэуэнкIэ шынагъуэ щIэмытыжу кьэна сабийжмрэ, льготэ зиIэ адрей цIыху гупхэр и зэманым псэупIэкIэ кьиззэрызэрамыгъэпэщырт, къэралымрэ муниципалитетхэмрэ яIэщIэлъ псэупIэхэр и зэманым зэрызэрамыгъэпэщыжырт, цIыхуэхэм коммуналнэ Iуэхутхьэбзэ тэмэмхэр зэрамыгъэтырт. Псом нэхърэ нэхъыбэ хъур унэ кхъахэхэмрэ къэуэнкIэ шынагъуэ щIэмытыжу щIэхэр сабийжмрэ, льготэ зиIэ адрей цIыху Iуэхугъэ зэрыщIэзэпэщыкIыным пыщIа Iуэхугъэ кьыщIэгъэкIынущ.

Къапщтэмэ, Налшык къалэ щыщ, и лъакъуэхэр кьиззэрыщIэмыбзым кьыхэкIыу гу цIыкIуэкI кърашэкI, зэман Iэдж щIауэ и псэупIэр ирагъэфIэкIуэнымкIэ льготэ зиIэ, мы зэманым и пхъум бгъэдэс ныкъуэдыкъуэм къитащ зыщIэс пэшитIыр зэрыIэзэвгъэзэвым кьыхэкIыу абы зэрахуэфэкIкIэ кIэгъуэщI зы пэш кьызэрыпагъэувар, езыр щIэуфыдаущ щIэмысу кьыщIашмэ, зэрэщытым иIэн папщIэ жьауанIэ гуэрхэри пщIантIэм кьызэрыщIэзэрагъэпэщар. Иджы Налшык къалэм и щIыналъэ администрацэм и лъагъуэм яхуеГъэльэгъуэ нэхъ япкIэ зыщIэса пэшитIым хуэдиз фIэкIа мыхъу нэгъуэщI пэшитI икIи зи псэупIэр егъэфIэкIуэн хуейуэ чэзум ягъэувам я спискэм кьыхиянэу кьеГъэгуГъ. Абыкъэ акъыпагъу мыкъуэр Iэпхъуэм ямыдэмэ, ахэр администрацэм судкIэ щIигъэкIыну яхуигъэуващ. Апхуэдэу ящIмэ, нысъуэдыкъуэгъэ хьэлъэ зиIэ мы цIыхухъэм и Iуэхур ёюкIакIуэ, сыту жыпIэмэ, щIэуэ ящат унэр нэрылъагъуу нэхъ цIыкIыщ альандзрэ щIепсэуам ельытагъ. АгIэми фэтэрыщIэр зыхуей хуэгъэзапхъэщ, цIыхум и псэуклэр щIэзыпщIан папщIэ ар зыщIэсам кьыщIэрагъэпэща Iэмалхэри иIэжьыгъуэ.

ЯгъэIэпхъуэн хуейхэм ящыщ нэгъуэщI зыми кьетх абы кьрат псэупIэр зыщIэсым нэхъ нэрылъагъуу нэхъ зэрызэкIэлъымыкIыр, зэрынэхъ цIыкIыр, кьэзыи и гуэнэ дыдэм зэрыщIэлэр, пэшыр зехьэн зэрыхуейр.

НэгъуэщI зы цIыхубзым кьетх и унагъуэр цIыху 11 зэрыхъур, ахэр зыщIэс фэтэрым доку-ментхэр метр зэбгъуэзнатIэ 30 фIэкIа кьызэрымыкIыр. Дунейм ехьажь и щхьэгъуэсэмрэ езымрэ я псэупIэр ирагъэфIэкIуэн папщIэ, зрагъэтхаущ илъэс куэдкIэ я чэзум пэпльащ, ауэ фэтэрыщIэ кьратакъым. Ауэрэ сабийхэр кьыдэкIуэтеящ, унагъуэр нэхъ ин хъущ икIи зэрыхъуркIэ зыщIагъэхъуэн папщIэ унэм кьыпащIыхьащ. Иджы абыхэм кьыхуагъэльагъуэ зы пэш фIэкIа мыхъу, метр зэбгъузнатIэ 31-рэ кьыхэхуэкI фэтэрыр, ауэ абы унагъуэр щIэжэнкIэ Iэмал иIэкъым.

ЕтIуанэ гупым хиубыдэ ныкъуэдыкъуагъэ зиIэ цIыхур суд унафэкIэ кьалэм и кум ирагъэIэпхъуэрэ, кьалэм и гуэнэм ягъэIэпхъуэ икIи лифт зыщIэмыит унэм и еплIанэ кьатым фэтэр щыхуах (хабзэм ипкъ иткIэ, кьратын хуей япэ кьатым и пIэкIэ). Апхуэдэ унафэ кьыщащтэм кьалэ администрацэмрэ судымрэ зыгъащIыкьар ар здагъэIэпхъуэ фэтэрым зыщIагъэкIыным нэхърэ зэрымынэхъ цIыкIуущ, ауэ цIыху ныкъуэдыкъуэр еплIанэ кьатым зэрыщIымпсэуфынымр, ар икъуэкIэ гугъуехь инхэм зэрызэхуэнур кьалъытакъым.

Апхуэдэу Налшык къалэм и Къэбэрдей уэрамым, Грибоедовым, Чеховым и уэрамхэм щыпсэу унагъуэхэм зэщIыгъуу къатхащ я унэхэр кьхъахэу, кьутэнкIэ шынагъуэ кьызэралъытар икIи ягъэIэпхъуэну кьаззэрелъыгъкъур. Тхьэусыхафэм зэрытимкIэ, иджыпсту абыхэм зыхуеину коммуналнэ, медицинэ, щэнхабзэ, сату Iуэхущlапlэхэр япэгъунэгъу дыдэмэ, кьалэ гуэнэм Iэпхъуэмэ, а псори яфIокIуэд. Абы кьыдэкIуэу, хуагъэльагъуэ фэтэрхэри езыхэр иджыпсту зыщIэсхэм документкIэ кьикIым хуэдиз хъуу ахэр. Администрацэм кьыпльэрхьэм Iэмалыншагъэм кьыхэкIыу абыхэм зыщIэс унэхэм кьыпащIыхьын, иджырей тыншыпIэхэр кьыщIызэрагъэпэщын, щIынэнэжрэ гаражхэмрэ яухуэн хуей зэрыхуар. А псори унэщIхэм щыIэнукъым. Тхьэусыхафэр кьызэбгъэдэкIэм зэрыжаIэмкIэ, а тыншыпIэ псоми я пIэкIэ абыхэм кьыхуагъэльэгъуащ унэщIэм и подвалым щыщ къащхьэну. Мы Iуэхум Уполномоченнэр нэхъ япэкIи ирикъаIащ, «Къэбэрдей-Балъкъэрым и цIыхухэр хуэзэнкIэ шынагъуэ унэхэм кьыщIагъэзэпхъэкIыныр» программэм тету 2015 - 2017 гъэхэм цIыхухэр щагъэIэпхъуэн щыгъуэ. А псори кьэпльытэмэ къагъэльэгъуапхъэщ Урысей Федерацэм и Конституцэм и 40-нэ статьям, Урысей Федерацэм Псэупlэмкlэ и кодексым и 89-нэ статьям кьагъэувэр ди республикэм зэрыщагъэзащIэм нэсу арэзы укъызэримыщIыр.

Къэзэнкlэ шынагъуэу щыт унэхэмрэ унэ кхъахэмрэ зыкъым. Къэзэнкlэ шынагъуэу щыт унэу законым кьелъытэ зэкIэлъымыкIуэ зэрыхъуам кьыхэкIыу ущIопсэну шынагъуэу щыт унэр икIи абы щIэсхэр икIэщIыпIэкIэ ягъэIэпхъуэн, езы унэр якъутэн хуейщ. Унэ кхъахэр адэкIи ущIопсэу хъун, ауэ зэгъэпэщыжын, реконструкцэ щыт унэр унэрщ. Ябгъэныкъуэ

Къэралыр зытепажьэр абы исхэм я сэбэп зыхэлъхэрщ

2017 гъэм зэфІагъэкІахэм я Іуэхукіэ Цыхум и хуитныгъэхэмкіэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэм ищІа доклад

(Кіэлъыкіуэр. Пщыіэдзэр 2, 3-нэ нап.).

Ди дежь къатхэм ятепщыхьмэ, псэунІэ-коммунальнэ Іуэхутхьбзэхэр цІыхухэм яхуэщІэнымкІи ныкъусаныгъэ хуэщ щыІэщ. ПсэунІэ унэхэр зезыхьэ компаниехэм я лэжьакІэхэм, апхуэдэу ахэр зэрымылажьэм, ахъшэзэгъэпэщ Іуэхутхьбзэхэм я фІыгъэ арэзы укъыдэрмыщІым, апхуэдэу псэунІэ унэхэм я правовой статусыр белджылыуэ зэрыщымытым икІи абыхэм щІэсхэм зэгурыІуэныгъэкІэ зэрырамыщІыІам къыхэкІыу зыхуэфащэ Іуэхутхьбзэхэр къызэрызэрамыгъэпэщым теухуа тхьэусыхэфхэр икъуКІэ куэд мэхъу. 2017 гъэм фэтэр куэд хьу унэу республикэм и къалэхэмрэ куэджхэмрэ дэт зыбжанэм щыпсэухэм я щыщыу Іуэпланэ тхьгъэкІэ зыкъыхуэгъэзащ ахэр зыщІэс унэхэр зэрахьэну зыми зэрямыгъэбыдыІам теухуауэ. ПсэунІэхэр капитальнэу зэгъэпэщыжыным трагъэкІэдзэну ахъшэр кьыхах пэтми, унэхэр зыми зэригъэпэщыжырхьам, унащхьэжэм псы къыпхокІ, псы хуабэр куэдрэ зэблоу, унэхэр тэмэму ягъэпытырхьам, лифтхэр жы дыдэ хъуащ, я нэхъыбапІэр лажьэрэхьам. Мис апхуэдэ Іуэху мыщхьэпэхэр ильэс бжыгъэкІэрэ ёокІуэкІ.

Зыхуэфащэ ведомствохэм кьыдатыж жэуапхэм щхьэусыгъуэу кьыщагъэльагъэ социальнэ псэунІэ щІыпІ, псэунІэ фондыр ирагъэфІэкІуэн, зэрагъэпэщыжьын папщІэ ахъшэ зэрамыІэр, фэтэр куэд ху унэхэр зэрызэрахьэ щІыкІэр уфэхуауэ зэрыщымытыр, псэунІэхэр зезыхьэ компаниехэм я лэжьакІуэхэм хьэрэмыгъэ зэрашхыр. Гъэ къэс игъэхьэзыр докладхэм Уполномоченнэм куэдрэ кьыщыхигъэщащ цІыхухэр псэунІэкІэ гугъу зэрехьыр, апхуэдэу псэунІэ-коммунальнэ хозяйствэм щыІэ мыхъумыщІагъэхэр зэрамыгъэзэкІуэжыр. ДыкъэрепІымкІэ, къэралыр, муниципальнэ органхэм мы Іуэхум хуэфащэн гупытэ хуащІыну и чэзу хьуащ. Уеблэмэ, адрей программэхэр тІэкІу дэдэхуэ хъуми, социальнэ псэунІэхэр щІыным ахъшэ нэхъыбэ трагъэкІуэдэн папщІэ, сабий зеинШэхэр псэунІэкІэ кьыщэгъэпэщыным хуэгъэзауэ зэращІам хуэдэу, федеральнэ ахъшэри кьыщэхьныным лейуэ зэрагъэлІэлІэн хуейщ. ПсэунІэ унэхэр зезыхьэхэм я гугъу щІыпІмэ, ахэр щэтхкІэ, зыхуэфащэ полномочиехэр щраткІэ, нэхъ егупгуу зэхэгъэкІын хуейщ езыхэм я къалэнхэм ехъуІэн папщІэ а зэгухьныгъэхэм ябгъэдэлъ зэфІэкІыр здынэсыр. Апхуэдэу зи гугъу тщІы компаниехэр зэрылажьэм нэхъри нахь ткІийуэ кІэлъыплъыпхъэщ икІи ныкъусаныгъэ инхэр къэзыгъэхьуэр законым кьыщыгъэлъэгъуэ жэуапым ельэІэн, апхуэдэ ныкъусаныгъэхэр хабзэхэуМэ органхэм я деж нэгъэсын хуейщ. Муниципальнэ щІыналъэхэм я администрацэхэм зыхуэфащэ полномочиеихэр зиІэ я Іэнатіэхэм я къалэнщ псэунІэр зи мылъкуу щыт цІыхухэр зыщІэс унэхэр зэрызрахьэ щІыкІэр уфэхуауэ зэрыщымытыр, псэунІэхэр зезыхьэ компаниехэм я лэжьакІуэхэм хьэрэмыгъэ зэрашхыр. Гъэ къэс игъэхьэзыр докладхэм Уполномоченнэм куэдрэ кьыщыхигъэщащ цІыхухэр зэгухьныгъэхэр зэрамыгъэзэкІуэжыр. ДыкъэрепІымкІэ, къэралыр, муниципальнэ органхэм мы Іуэхум хуэфащэн гупытэ хуащІыну и чэзу хьуащ. Уеблэмэ, адрей программэхэр тІэкІу дэдэхуэ хъуми, социальнэ псэунІэхэр щІыным ахъшэ нэхъыбэ трагъэкІуэдэн папщІэ, сабий зеинШэхэр псэунІэкІэ кьыщэгъэпэщыным хуэгъэзауэ зэращІам хуэдэу, федеральнэ ахъшэри кьыщэхьныным лейуэ зэрагъэлІэлІэн хуейщ. ПсэунІэ унэхэр зезыхьэхэм я гугъу щІыпІмэ, ахэр щэтхкІэ, зыхуэфащэ полномочиехэр щраткІэ, нэхъ егупгуу зэхэгъэкІын хуейщ езыхэм я къалэнхэм ехъуІэн папщІэ а зэгухьныгъэхэм ябгъэдэлъ зэфІэкІыр здынэсыр. Апхуэдэу зи гугъу тщІы компаниехэр зэрылажьэм нэхъри нахь ткІийуэ кІэлъыплъыпхъэщ икІи ныкъусаныгъэхэр зэрыщымытым ехъулІэу, ауэ щхьэфащэ зэманым псэунІэ зрамытахэм кьабгъэдэкІ тхьигъэкэр. Ахэр иритхьэусхэрт псэунІэ зэрамыІам, щхьэусыгъуэ щІыпІэм зыщрагъэтхьну Іэмал зэрамыгъэтым, езыхэр зищІысыр къэзыгъэльагъуэ документхэр зыщрагъэрамытым, абы кьыхэкІыу лэжьапІэ зэрымыІыбыбым.

Къапщтэмэ, ильэс 18 зи ныбжь щІалэм кьитхащ интернатыр къыуа нэхъ псэунІэ имыІэу кьыздэнар, абы кьыхэкІыу паспорт кьыздэрамытыр, лэжьапІэ зэрымыІыбыбыр. НэгъуэщІ зы щІалэм и тхыгъэм кьыщигъэлъэгъуащ псэунІи, зыхэпсэукІын мылъкуи имыІэу кьыздэрыпам кьыхэкІыу зэрыдыгъуэр. Тутнакъэщым кьыздэрикІыжьэр ар лэжьапІэ увыфырхьым, пыхуякІауэ псэунІэ зэримыІэм кьыхэкІыу. Языныкъуэхэм къатхащ хэкІыпІэ ямыгъэту кьыздэрынам кьыхэкІыу интернатхэм яГъэзэжыну зэрыщІэлъэІур.

Зи гугъу тщІы тхьэусыхафэхэр кІуэтэку нэхъыбэ зэрыхъум кьыкъэкІыу Уполномоченнэм щІипщытыкІэ ищхьэкІэ кьыщыгъэльэгъуэ гупым хиубыдэ щІыхуэр псэунІэкІэ кьыздэгъэпэщыныбжьэ федеральнэ законодательствэмрэ республикэм и законодательствэмрэ ебгъэщІа зэрыхъур. Псоми зэрыгъэщІощи, 1990 гъэм фокладэм и 15-р Урысей Федерацэм и щІыналъэм законкІэ кьару щигъуэтащ Сабийм и хуитныгъэхэмкІэ конвенцэу Лъэпкъ Зэкъуэтхэм я Организацэм и Ассамблее Нэхъыщхьэм диІыГъам. Урысей Федерацэм 1996 гъэм дыгъэгъазэм и 10-м «Сабий зеинШэхэмрэ адэ-анэхэм я жьауэм щІэныгъэ кьана сабийхэмрэ социальнэ дэІэпыкъуныгъэ етыныжкІэ агрэуэру кьыздэрагъэпэщ щэсІапІэ нэхъыщхьэхэм я Іуэхукіэ Федерацэм и №127-ФЗ-р, 2000 гъэм бадзэуэгъуэм и 9-м «Урысей Федерацэм сабийм и хуитныгъэхэр кьыщыдзэгъэпэщыныжкІэ щэсІапІэ нэхъыщхьэхэм я Іуэхукіэ Федеральнэ закон №103-ФЗ-р кьыщыгъэщащ, 2002 гъэм мэлыжьыхьым и 13-м Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм къыщтащ «Сабий зеинШэхэм ящыщу балигъ хъуахэм, адэ-анэм я жьауэм щІэныгъэ кьана сабийхэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм псэунІэ зэрыщрат щыкІэм и Іуэхукіэ» унафэ №156-р. Абы игкІэ иткІэ сабий зеинШэхэмрэ адэ-анэм я жьауэм щІэныгъэ кьана сабийхэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм псэунІэ зэрыщрат щыкІэм теухуа Типовой хабзэхэр зэхалъхьащ икІи сабий зеинШэхэмрэ адэ-анэм я жьауэм щІэныгъэ кьана сабийхэмрэ псэунІэ и лъэныкъуэкІэ яІэ хуитныгъэхэр кьыщэгъэпэщыныжкІэ республикэ комиссэм хэтхэр къащтащ. Мы Іуэхум ельэІуэу гугъуэхь, куэд зэрыхъпым кьыхэкІыу, Уполномоченнэм арэзыу 2008 гъэм къыщыштауэ щытащ законодательствэр гъэзэщІа зэрыхъур. КьыздэрыщІкІамкІэ, къэпщытэныгъэ лъэхъэнэм кьируфыбдэу интернат щыкІур кьэзыухахэм ящыщу тІум псэунІэ иратауэ аращ. Къэпщытэныгъэм кьрикІуахэм ящкІ иткІэ Уполномоченнэм докладэ щхьэхуэ игъэхьэзыр, республикэм и Президентым, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и прокурорым яхуигъэхьащ.

Уполномоченнэм а докладым хиубыдэу кьыхилъхьащ:

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым - адэ-анэхэм я жьауэм щІэныгъэ кьана сабийхэм къэралым и дэІэпыкъуныгъэ етыныжкІэ программэр пэрытхэм яхэгъэхьэным теухуауэ Урысей Федерацэм и Президентым зыхуигъэзащ, апхуэдэу 2008 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и республикэ бюджетым щыхэплъэжкІэ, кьыкІэлъыкІуэ илъэсхэм ятещІыхьауэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и бюджетыр кьыщащтэкІэ ищхьэкІэ кьыщыгъэльэгъуэ Іуэхуэр дэгъэкІыным хуэгъэзауэ Іуэхуэр дэгъэкІыным ельэІуэ Уполномоченнэм зыкъыхуагъэзащ;

Къэрэдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм - 2002 гъэм мэлыжьыхьым и 3-м кьыдигъэкІа унафэ №156-р гъэзэщІа зэрыхъур щІипщытыкІыну, а унафэр гъэзэщІэныгъэ зыхуей Іуэхуэр илэжьыну. «ПсэунІэ-2010» республикэ программэ хэхам «Сабий зеинШэхэмрэ адэ-анэхэм я жьауэм щІэныгъэ кьана сабийхэмрэ псэунІэкІэ кьыздэгъэпэщыныр» программэ къэздэз дыщІигъужьыну. Урысей Федерацэм и Правительствэм 2007 гъэм гъатхэпэм и 21-м кьыщта унафэ №167-м кьигъэувэкІ къэльытауэ, кьыкІэлъыкІуэ ильэсхэм ятещІыхьа бюджетхэр щызэхальхьэкІэ къагъэсэбэпыну зыхуэфащэ материалхэр гъэ къэс Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым иритыну. Сабий зеинШэхэм щхьэкІэ псэунІэ зэрахуэн ахъшэ кьыхуиутІыпщым щхьэкІэ Урысей Федерацэм и Правительствэм льэІукІэ зыхуигъэзэну.

Абы щыгъуэ Уполномоченнэм льэІукІэ республикэм и Президентым зыхуигъэзащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэ Судым, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и прокурорым яхуигъэзэн. Сабий зеинШэхэр псэунІэкІэ кьызэгъэпэщыным гугъуэхь инхэр зэрыхэлъым теухуауэ Уполномоченнэм мызэ-мытІэу Цыхум и хуитныгъэхэмкІэ уполномоченнэу Урысей федерацэм щыІэм хэыбар иригъэщащ икІи ар кьыхуэ Федеральнэ уполномоченнэм 2016 гъэм игъэхьэзыра докладым.

Мы гугъуехыр кьызэрэзэранэкІым дэ мы гъэми зэпымыуэ дыкІэлъоплъ. Уполномоченнэм и мурадщ нэхъ дэхуэхуэ кьэлпытэ хъуну Іуэхуэм - сабий зеинШэхэмрэ абыхэм ящыщу ябжэкэмрэ псэунІэ и лъэныкъуэкІэ яІэ хуитныгъэхэр кьызэгъэпэща хъун папщІэ федеральнэ программэ щхьэхуэ е фонд хэха зэкъэгъэпэщыным теухуауэ арэзыу зэ Федеральнэ Уполномоченнэмрэ къэралорганхэмрэ захуигъэзэну.

Зи узыншагъэр зэкІэлъымыкІуэхэм я хуитныгъэхэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм зэрыщахъумэр

Урысей Федерацэмрэ абы и субъектхэмрэ нэхъ тэмэму кьащыгурыІуэу хуежьащ зи узыншагъэр зэкІэлъымыкІуэ цІыхухэм я гугъуехьэр дэгъэкІыным нэхъ егупгуу бгъэдыхьэн зэрыхуейр. Ижьырей илъэсхэм ныкъуэдыкъуэхэр зи ныбжьыр хэкІуэтахмэрэ я хуитныгъэхэр кьызэгъэпэщыным хуэгъэза зэкон лъабжьэ тэмэм къэралым щызэтеуващ, абыхэм сыт и лъэныкъуэкІи защІэгъэкъуэныр фІэкІыпІэ зимыІэ къэрал Іуэхуу кьалъытэу хуежьащ. Къэгъэльэгъуэнхъэщ ныкъуэдыкъуэхэр тэмэму псэун, жылагъуэ Іуэхуэхэм хэтын, ахэр зыхуэфащэ предприятэхэм, организацэхэм, медицинэ, социальнэ ІуэхущІапІэхэм кІуэнымкІэ пІэлъэпэхэр гъэкІуэдыжьыным хуэгъэзауэ Іуэхущ. Апхуэдэ Іуэхущ Іуэхуэ 9-м кьыщыгъэгъэпэщащ зи лъэр кьызыдэмыбз, зи нэм щІагъуэу имыльагъу ныкъуэдыкъуэхэм я деж кІэ сабий хэпыІам пыухыкІахэр. А щІыкІэм тету социальнэ, транспорт, инженер инфраструктурэм я Іуэхущ Іуэхуэ ныкъуэдыкъуэхэр тэмэму зэкІуэлІофхэм я бжыгъэр процент 27-м щегъэжьауэ процент 21-м нагъэсащ.

Сабий ныкъуэдыкъуэхэм щІэныгъэ егъэгъэтынымкІэ зыхуэфащэ лэжьыгъэхэр иратэкІуэкІ. Республикэм и курыт еджапІэ 18-м кьыщыдзэгъэпэщащ сабий ныкъуэдыкъуэхэр абыхэм тэмэму щеджэн папщІэ зыхуеину Іэмал псори. 2017 гъэ лъандэрэ зэтраГъуэвауэ мэлажьэ зи тхьэкІумэм дагъуэ иІэ сабийхэм папщІэ видеотелефон связым и дипетчер центр.

Урысыбзэм Іэпэтэрмэзыкі ирилажьэн папщІэ щІыналъэ администрацэхэм, къэрал программэр гъэзэщІынымкІэ зэтеувэрэ ведомствохэмрэ, курыт еджапІэхэм, «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм медико-социальнэ экспертизмкІэ и бюро нэхъыщхьэ» федеральнэ къэрал бюджет Іуэхущ Іэнатіэм я Іэщ Іагъэльэзыращ.

Апхуэдэу зэфІагъэкІащ:

социальнэ, транспорт инфраструктурэм хиубыдэ Іуэхущ Іапіэхэр къагъэсэбэпынымкІэ щыІэ Іэмалхэр щызэхуэхьэса хъыбарегъащІэ банк зэтегъэувэнымр;

ныкъуэдыкъуэхэр гъащІэм хэгъэзагъэжьынымкІэ ялэжь Іуэхутхьбзэхэм я фІагъыр къэзэтынымр;

федеральнэ спискэм химыыбыдэ техникэ Іэмэпсымэу ныкъуэдыкъуэхэр нэхъ зыхуейуэ къальытэхэмкІэ кьызэгъэпэщынымр;

ныкъуэдыкъуэхэм папщІэ спорт зэхьэзэхуэхэр, узыншагъэр щрагъэфІакІуэ адрей физкультурэ Іуэхуэхэр егъэкІуэкІынымкІэ, сабий ныкъуэдыкъуэхэм папщІэ спорт школхэр, апхуэдэу спорт Іуэхущ Іапіэхэм ныкъуэдыкъуэхэр гъащІэм щыхагъэзэгъэжьгупхэр кьыщызгъэзэпэщыным я лъэныкъуэкІэ ящыщ я щхьэкІэ.

Ижьырей илъэсхэм ныкъуэдыкъуэхэр зэрыщыгъэгъэнымкІэ, сабий ныкъуэдыкъуэхэр хэту «Социальнэ такси» Іэнатіэр, абы хиубыдэу автомобиль щхьэхуэ къащэхуащ ныкъуэдыкъуэхэр, зи льэр кьызыдэмыбз Іуэхуэр кьызэрырашэкІ автомобиль хэха.

Ныкъуэдыкъуэхэм, зи льэм зэримыхэ адрей цІыхухэм псэуныгъэм пыщІа Іуэхущ Іапіэхэм нэхъыщхьэхэм я Іуэхутхьбзэхэр нэгъэсауэ къагъэсэбэпынымкІэ Іэмалхэр къахуэгъэзэпэщыным теухуа программэр гъэзэщІынымкІэ 2017 гъэм трагъэкІуэда ахъшэр сом мин 39753,93-рэ мэхъу.

Апхуэдэу щыт пэтми, зыхуэфащэ Іэнатіэу, Іуэхущ Іапіэу инфраструктурэ тэмэмкІэ кьызэгъэпэщахэр нобэм ирихьэлІэуэ Іуэхуэркъым икІи абы кьыхэкІыу ныкъуэдыкъуэхэр Іэнатіэ зэмылІэужьыгъуэхэм щытхъэусыхэм, дэІэпыкъуну кьелъэІуэу Уполномоченнэм зыкъыхуагъэзэн хуей мэхъу. Ар икъукІэ Іупщу кьыбгурыІыгъаІуэ ямыпхудэ зы щапхъэ кьэсхьыжьащ. Республикэм пщІэшхэу щызиІэ икІи щыщІэрыІуэ Клевцовхэ я унагъэр яГъэльапІэрт. Клевцовэ Лилие Къасым и пхъур кьыщыпсалъэм кьыхиутІыжащ республикэм и концерт гъэльэгъуапІэм пандус зэримыІэм кьыхэкІыу мы Іуэхум Клевцов Михаил Михаил и къуэр хэтыну зэрыхуэзэфІэмыкІар. Абы псори кьигъэуІэбжьауэ щытащ. Ныкъуэдыкъуэхэр республикэм и къалащхьэм и Іуэхущ Іапіэ нэхъыщхьэ дыдэхэм ящыщ зым щІыхьэн хуэзэфІэмыкІыж, адрей Іуэхущ Іапіэхэм я щытыкІэр сыт хуэдэ.

Хуабжьу гугъу ёохь гу цІыкІуэкІэ къэзыкІыхь ныкъуэдыкъуэхэм ящыщу фэтэр куэд хъу унэхэм щыпсэухэр. Абыхэм гу цІыкІуэкІэ кьыщагъэсэбэпыфыр езыхэр зыщІэс пэщхэм я закъуэщ, сыту жыпІэмэ, унэхэм я нэхъыбэм, псом ятеупу нэхъ пасэу ящІауэ щытахэм, зыхуейну Іэмалхэр, лифтхэр зэхэтыным. Трогуарэр, льэс зекІуапІэхэр, зэпрыкІыпІэхэр гуэдащкъым гу цІыкІуи их ныкъуэдыкъуэр абыхэм зэрыщІэзекІуэнум.

Гугъуехь куэд кьажьхоуэ зи нэм тэмэму имыльагъу ныкъуэдыкъуэхэм. Абыхэм я псэукІэр ящыгъэпсыщІэным хуэунэтІа программэ щхьэхуэ зэхалъхьамэ нэхъыфІт. Нэфхэмрэ набгъэхэмрэ хуэныкъуэщ псэлъэным тещІыхьа программэхэр зыхэт ноутбукэм, лъэм хэт сайшагъуэр зыхуэдизыр кьыздэрапщ Іэмэпсымэхэм (глюкометрхэм). Абыхэм папщІэ вокзалхэм я перронхэмрэ станцхэм я платформэхэмрэ, жылагъуэ транспортым и кьэувыІэпІэхэм кьыщызэгъэпщІахъщ ныкъуэдыкъуэхэр щымыуэу зекІуэмыкІэ зыхуей Іэмэпсымэхэр, транспорт зекІуапІэм езышалІэ убыдыпІэкэр, нэгъуэщІхэри.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Лэжьыгъэмкіэ, цІыхухэр Іэнатіэкіэ кьызэгъэпэщыныр социальнэ дэІэпыкъуныгъэмкІэ и министерствэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Егъэджэныгъэмкіэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я Іуэхущ Іапіэ и министерствэм, къэрал властым и адрей органхэм ящыгъуэу Уполномоченнэр зэпымыуэу кІэлъоплъ зи ныбжьыр хэкІуэтахэмрэ ныкъуэдыкъуэхэмрэ я хуитныгъэхэр фІэкІыпІэ имыІэу кьызэгъэпэщыным пыщІа Іуэхухэр зэрагъэзащІэм.

Абы папщІэ Іуэху нэхъыщхьэхэм ящыщу:

зи ныбжьыр хэкІуэтахэмрэ зи іэпкІэльэпкъыр тэмэму кьызыдэмыбз ныкъуэдыкъуэхэмрэ ират социальнэ дэІэпыкъуныгъэм и фІагъым зэрыкІэльыплъыр гъэткІиинныр;

ныкъуэдыкъуэхэм лэжьэн и лъэныкъуэкІэ яІэ хуитныгъэхэр дэгъэкІыным хущІэкъуныр;

ныкъуэдыкъуэхэм я Іуэхур дэгъэкІыным хуэгъэзауэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыщащ къэрал программэр нэгъэсауэ къэзэщІынымкІэ Іуэхуэр зэрыщІэлъ Іуэхущ Іапіэхэм я Іуэхущ Іапіэ щхьэхуэ щыщ Іуэхуэ 2, щэнхабзэ Іуэхущ Іапіэу 5 яхэту. «Лэгъупкъу» республикэ сабий социально-реабилитацэ центрым и лифтыр ныкъуэдыкъуэхэм нэхъ тыншу кьыдэгъэгъэсэбэпырфынм тещІыхьауэ зэрагъэпэщыжащ. Апхуэдэ Іуэхущ Іапіэу 9-м кьыщыгъэгъэпэщащ зи лъэр кьызыдэмыбз, зи нэм щІагъуэу имыльагъу ныкъуэдыкъуэхэм я деж кІэ сабий хэпыІам пыухыкІахэр. А щІыкІэм тету социальнэ, транспорт, инженер инфраструктурэм я Іуэхущ Іапіэу ныкъуэдыкъуэхэр тэмэму зэкІуэлІофхэм я бжыгъэр процент 27-м щегъэжьауэ процент 21-м нагъэсащ.

Сабий ныкъуэдыкъуэхэм щІэныгъэ егъэгъэтынымкІэ зыхуэфащэ лэжьыгъэхэр иратэкІуэкІ. Республикэм и курыт еджапІэхэр щызэхуэхьэса абыхэм тэмэму щеджэн папщІэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм 2016 гъэм накъыгъэм и 23-м кьыдигъэкІа унафэ №90-пп-мкІэ кьищта къэрал программэм тету апхуэдэ Іуэхущ Іапіэхэм я щІыкъэпІэхэр гу цІыкІуэм ису дэжьеифыну кьызэрагъэпэщ, бжэхэр ягъэтэмэм. Апхуэдэу иужь зэманым кьызэрагъэпэщащ социальнэ инфраструктурэм хиубыдэ Іуэхущ Іапіэу 34-рэ, абыхэм зэкІуэлІофхэр хьэмэныжкІэ Іуэхущ Іапіэу 11, спорт Іуэхущ Іапіэу 3, социальнэ дэІэпыкъуныгъэ кьызэзэгъэпэщ Іуэхущ Іапіэу 13, егъэджэныгъэм и Іуэхущ Іапіэу 2, щэнхабзэ Іуэхущ Іапіэу 5 яхэту. «Лэгъупкъу» республикэ сабий социально-реабилитацэ центрым и лифтыр ныкъуэдыкъуэхэм нэхъ тыншу кьызэрагъэсэбэпырфынм тещІыхьауэ зэрагъэпэщыжащ. Апхуэдэ Іуэхущ Іапіэхэр щІыным ящыщ я щхьэкІэ.

Абы папщІэ Іуэху нэхъыщхьэхэм ящыщу:

зи ныбжьыр зэкІуэтахэмрэ зи іэпкІэльэпкъыр тэмэму кьызыдэмыбз ныкъуэдыкъуэхэмрэ ират социальнэ дэІэпыкъуныгъэм и фІагъым зэрыкІэльыплъыр гъэткІиинныр;

ныкъуэдыкъуэхэм лэжьэн и лъэныкъуэкІэ яІэ хуитныгъэхэр дэгъэкІыным хущІэкъуныр;

ныкъуэдыкъуэхэм я Іуэхур дэгъэкІыным хуэгъэзауэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыщащ къэрал программэр нэгъэсауэ къэзэщІынымкІэ Іуэхуэр зэрыщІэлъ Іуэхущ Іапіэхэм я Іуэхущ Іапіэ щхьэхуэ щыщ Іуэхуэ 2, щэнхабзэ Іуэхущ Іапіэу 5 яхэту. «Лэгъупкъу» республикэ сабий социально-реабилитацэ центрым и лифтыр ныкъуэдыкъуэхэм нэхъ тыншу кьызэрагъэсэбэпырфынм тещІыхьауэ зэрагъэпэщыжащ.

Урысей Федерацэм и Президентым зауэгъэзэ хэлъу Іуэхуэ зыхуейуэ: «Ныкъуэдыкъуэхэм я Іуэхур дэгъэкІынымр пандусхэр, лифт щхьэхуэхэр щІыным, гъэузгэмрэ жылагъуэ транспортымрэ, мы Іуэхуэм егъэзэгъаныным я зыкъэкъым, атІэ абы хеубыдэ Іуэхущ Іапіэ хэхахэм, хъыбарегъащІэ Іуэхущ Іапіэхэм, адрей Іуэхущ Іапіэхэм я лэжьэкІэмкІэ хабзэхэр ныкъуэдыкъуэхэм я деж кІи кьезэгъэну зэтегъэувэныр, ныкъуэдыкъуэхэм ящыщу лэжьэну хуейхэр зыпІэльащІи Іэнатіэ кьалъыхъуэнымкІэ зыхуэфащэ Іэмалхэр кьызэгъэпэщыныр». Цыхуу гуп щхьэхуэхэм, абыхэм ныкъуэдыкъуэхэр, сабий ныкъуэдыкъуэхэр зиІэ унагъуэхэр яхэту, социальнэ дэІэпыкъуныгъэ етыныжкІэ полномочиехэр Урысей Федерацэм щыбгъэдальхьэжащ абы и субъектхэм. Зи хэхъуэхэр дотацэхэм кьуздкІэ ельыта субъектхэм я дежкІэ, псом хэмыдэу политикэ щхьэусыгъуэкІэ лей кьызытехьауэ щытахэм ядэІэпыкъуныжкІэ зи бюджетым ахъшэшхуэ кьызэкІ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и дежкІэ ар Іуэху мытынущ. Политикэ щхьэусыгъуэкІэ лей зэкІэтыхьэ рахьауэ щыта икІи льготэ зиІэ цІыхухэр 2017 гъэм щІышылэм и 1-м ирихьэлІэу ди деж цІыху мин 50-м щыщІигъуу щытащ. Законым щытепсэльыхьа зэманым дэ кьыхэтлъхьауэ щытащ политикэ щхьэусыгъуэкІэ лей зэкІэлъызэрахьа цІыхухэм ират социальнэ дэІэпыкъуныгъэр федеральнэ бюджетым и къалэну кьагъэнэжьну, ауэ а Іуэхур законым кІэуэху кьыщащтэм къальытакъым. Иджы законым къару игъэуатащи, ар субъектхэм ягъэзэщІэну я къалэнщ.

Иджыпсту цІыхубз хъыбарегъащІэ Іуэхущ Іапіэхэм зэпадзыжу яГъэву Москва, Тэтэрстаным щыпсэухэм щрат социальнэ льготэхэм, пенсэхэм щыкъуэдыкъуэхэм зэрадэІэпыкъуну ахъшэм зэпымыуэу зэрыхухагъахьуэр икІи зи бюджетыр дотацэхэм елъыта субъектхэм щыщ ныкъуэдыкъуэхэрэ зи ныбжьыр хэкІуэтахэмрэ захуагъэ хэлъу щІоупщІэ: «Дэ ди деж апхуэдэу щыщыщымытыр сыт?» Абы жэуап ептыну икъукІэ гугъущ.

Уполномоченнэм кьыгуроІуэ къэрал органхэм, щІыпІэ унафэр зезыгъакІуэ органхэм, граждан жылагъуэ Іуэхущ Іапіэхэм я лэжьыгъэр зи узыншагъэр зэкІэлъымыкІуэ цІыхухэм ират социальнэ дэІэпыкъуныгъэр егъэфІэкІуэным хуэунэтІа къалэн нэхъыщхьэр дэгъэкІынымк Іэ, сабий ныкъуэдыкъуэхэр хэту художественнэ творчествмкІэ республикэ фестивалхэр, творческэ конкурсхэр, щэнхабзэм, физкультурэм, спортым япыщІа адрей Іуэхуэхэр кьызэгъэпэщыныжкІэ яубзыхуауэ щытахэр;

Налшык къалэм Социальнэ дэІэпыкъуныгъэмкІэ и центрым кьыщызэІуахауэ малажьэ «Социальнэ такси» Іэнатіэр, абы хиубыдэу автомобиль щхьэхуэ кьащэхуащ ныкъуэдыкъуэхэр, зи льэр кьызыдэмыбз Іуэхуэр кьызэрырашэкІ автомобиль хэха.

Ныкъуэдыкъуэхэм, зи льэм зэримыхэ адрей цІыхухэм псэуныгъэм пыщІа Іуэхущ Іапіэхэм я Іуэхутхьбзэхэр нэгъэсауэ къагъэсэбэпынымкІэ Іэмалхэр къахуэгъэзэпэщыным теухуа программэр гъэзэщІынымкІэ 2017 гъэм трагъэкІуэда ахъшэр сом мин 39753,93-рэ мэхъу.

Апхуэдэу щыт пэтми, зыхуэфащэ Іэнатіэу, Іуэхущ Іапіэу инфраструктурэ тэмэмкІэ кьызэгъэпэщахэр нобэм ирихьэлІэуэ Іуэхуэркъым икІи абы кьыхэкІыу ныкъуэдыкъуэхэр Іэнатіэ зэмылІэужьыгъуэхэм щытхъэусыхэм, дэІэпыкъуну кьелъэІуэу Уполномоченнэм зыкъыхуагъэзэн хуей мэхъу. Ар икъукІэ Іупщу кьыбгурыІыгъаІуэ ямыпхудэ зы щапхъэ кьэсхьыжьащ. Республикэм пщІэшхэу щызиІэ икІи щыщІэрыІуэ Клевцовхэ я унагъэр яГъэльапІэрт. Клевцовэ Лилие Къасым и пхъур кьыщыпсалъэм кьыхиутІыжащ республикэм и концерт гъэльэгъуапІэм пандус зэримыІэм кьыхэкІыу мы Іуэхум Клевцов Михаил Михаил и къуэр хэтыну зэрыхуэзэфІэмыкІар. Абы псори кьигъэуІэбжьауэ щытащ. Ныкъуэдыкъуэхэр республикэм и къалащхьэм и Іуэхущ Іапіэ нэхъыщхьэ дыдэхэм ящыщ зым щІыхьэн хуэзэфІэмыкІыж, адрей Іуэхущ Іапіэхэм я щытыкІэр сыт хуэдэ.

Хуабжьу гугъу ёохь гу цІыкІуэкІэ къэзыкІыхь ныкъуэдыкъуэхэм ящыщу фэтэр куэд хъу унэхэм щыпсэухэр. Абыхэм гу цІыкІуэкІэ кьыщагъэсэбэпырфыр езыхэр зыщІэс пэщхэм я закъуэщ, сыту жыпІэмэ, унэхэм я нэхъыбэм, псом ятеупу нэхъ пасэу ящІауэ щытахэм, зыхуейну Іэмалхэр, лифтхэр зэхэтыным. Трогуарэр, льэс зекІуапІэхэр, зэпрыкІыпІэхэр гуэдащкъым гу цІыкІуи их ныкъуэдыкъуэр абыхэм зэрыщІэзекІуэнум.

Гугъуехь куэд кьажьхоуэ зи нэм тэмэму имыльагъу ныкъуэдыкъуэхэм. Абыхэм я псэукІэр ящыгъэпсыщІэным хуэунэтІа программэ щхьэхуэ зэхалъхьамэ нэхъыфІт. Нэфхэмрэ набгъэхэмрэ зыныкъуэщ псэлъэным тещІыхьа программэхэр зыхэт ноутбукэм, лъэм хэт сайшагъуэр зыхуэдизыр кьыздэрапщ Іэмэпсымэхэм (глюкометрхэм). Абыхэм папщІэ вокзалхэм я перронхэмрэ станцхэм я платформэхэмрэ, жылагъуэ транспортым и кьэувыІэпІэхэм кьыщызэгъэпщІахъщ ныкъуэдыкъуэхэр щымыуэу зекІуэмыкІэ зыхуей Іэмэпсымэхэр, транспорт зекІуапІэм езышалІэ убыдыпІэкэр, нэгъуэщІхэри.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Лэжьыгъэмкіэ, цІыхухэр Іэнатіэкіэ кьызэгъэпэщыныр социальнэ дэІэпыкъуныгъэмкІэ и министерствэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Егъэджэныгъэмкіэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я Іуэхущ Іапіэ и министерствэм, къэрал властым и адрей органхэм ящыгъуэу Уполномоченнэр зэпымыуэу кІэлъоплъ зи ныбжьыр хэкІуэтахэмрэ ныкъуэдыкъуэхэмрэ я хуитныгъэхэр фІэкІыпІэ имыІэу кьызэгъэпэщыным пыщІа Іуэхухэр зэрагъэзащІэм.

Абы папщІэ Іуэху нэхъыщхьэхэм ящыщу:

зи ныбжьыр зэкІуэтахэмрэ зи іэпкІэльэпкъыр тэмэму кьызыдэмыбз ныкъуэдыкъуэхэмрэ ират социальнэ дэІэпыкъуныгъэм и фІагъым зэрыкІэльыплъыр гъэткІиинныр;

ныкъуэдыкъуэхэм лэжьэн и лъэныкъуэкІэ яІэ хуитныгъэхэр дэгъэкІынымкІэ хущІэкъуныр;

ныкъуэдыкъуэхэм я Іуэхур дэгъэкІынымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыщ

Къэралыр зытелажьэр абы исхэм я сэбэп зыхэлъхэрщ

2017 гъэм зэфІагъэкІахэм я Іуэхукіэ Цыхум и хуитыныгъэхэмкІэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэм ищІа доклад

(КІэухыр. Пэщіэдзэр 2 - 4-нэ нап.).

Уполномоченнэм и аппаратым и лэжьакІуэхэр хэтащ «Сабийхэр щхьэпрыІыпщу щымытымырэ ныбжьыщІэхэм, щІалэгъуалэм мыхъумыщІагъэ ямыІэжьымрэ я Іьэныкьуэкіэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я іэ уваПІэмрэ абы-хэм я мыхьэнэмрэ» Іуэхум теухуа зэхьыхьэшхэм, цыхум и хуитыныгъэхэм кІащхьэщыхь организацэу республикэм щыІэхэм кьыззэрагъэпэща нэгъуэщІ зэІыщІэхэм. 2017 гъэм Уполномоченнэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщым и къуэдзэ - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм егъэджэныгъэмкІэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ и министрымрэ зэщІыгъуу республикэм кьыщідзкІ газетхэм кьытрагъэдзащ Хабзэмкіэ дерс зэгуэтыр егъэкІуэкІыным елэжьхэм папщІэ тхьигъэ икІи сэбэп хъуащ зи гугъу тщІы дерсыр республикэм и еджапІэ псоми зэгъэуІуаУ кьыщыдзэпэщыныжмкІэ. Хабзэмкіэ дерс зэгуэтым хиубыдэу Уполномоченнэр школитІым кьыщыпсэльащ.

Урысей Федерацэм гъэсэныгъэм зыщегъэжьыныжмкІэ 2025 гъэм нэсыкъу тещІыхьауэ щІэзэхалъхьа Стратегием, Урысей Федерацэм и Правительствэм 2015 гъэм накъыгъэм и 29-м кьыдигъэкІа унафэ №996-р-мкІэ кьищтам, ипкъ иткІэ 2016 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щызэхалъхьащ «Хабзэр щытепщэ республикэ» проектыр. Ар Мэлъэдащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Администрацэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Егъэджэныгъэмкіэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ и министерствэм, Цыхум и хуитыныгъэхэмкІэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм деж Сабийм и хуитыныгъэхэмкІэ щыІэ уполномоченнэм, «Урысейм и уэчылхэм я ассоциацэм» урысейпсо жылагъуэ зэгухьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ кьудэм, «Консультант Плюс: КЪЕР» компание» жэуап зэхэгъэщхьэхІа зыхь зэгухьэныгъэм, «Судыщіэхэм я Урысей зэгухьэныгъэ» Урысейпсо жылагъуэ зэгухьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ кьудэм, Бэрбэч Хь. М. и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым я дзэпэкьыгъэкІэ.

Мы проектыр зэхилъхьащ КЪР-м и Іэтащхьэм и Администрацэм къэрал кІуэцІ политикэмкІэ и управленэм и чэнджэщэгу, «Урысейм и уэчылхэм я ассоциацэ» жэуаплІныгъэ зэхэгъэщхьэхІа зыхь зэгухьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ кьудамэм хэт Шыпш А. М.

Мы проектым хиубыдэу хабзэмкІэ щІэныгъэлІхэр, цІыхухэм я щхьэхуитыныгъэхэм и кьыщхьэщыжакІуэхэр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и юрист пашэхэр Урысейм и законодательствэм и уэнтІныгъэ нэхъыщхьэхэм (конституц, граждан, унагъуэ, лэжьыгъэ, административэ, адрей законодательствэхэм) ятеухуа лекцэхэм пщІэнэу я ІэдакІэ. Апхуэдэу проектым хиубыдэу цІыхухэм я пащхьэ кьыщыпсэльащ «Урысейм и уэчылхэм я ассоциацэ» Урысейпсо жылагъуэ зэгухьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ кьудамэм и унафэщІ Целоусовэ А.А. Цыхум и хуитыныгъэхэмкІэ уполномоченнэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэр, республикэм и щІэныгъэлІ, жылагъуэ лэжьакІуэ щІэрыІуэхэу Багъэтыр А. З., Іэущхьун З. М., Гьэкіэпщокьуэ М. Хь., Хьащіэрыл М. Ж., Мысрокьуэ З. Хь., Пщыншэ Къ. Хь. сымэ.

2017 гъэм мазаем и 16-м «Цыхум и гъащІэм и купщІэр Іэхэурщ» лекцэм кьеджащ «Консультант Плюс: КЪР» компанием и генеральнэ директор Нэгъуей М. С., 2017 гъэм гъатхэпэм и 16-м Кавказ Ищхьэрэм Пэуджэжьмкіэ и къэрал институтым и студентхэм ящыщу «Хабзэр щытепщэ республикэ» проектым хэтхэм я пащхьэ «Хабзэр: абы кьикІыр, и теплъэ нэхъыщхьэхэр, и хэкІыпІэхэр» Іуэхум теухуа лекцэм кьыщеджащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Администрацэм къэрал кІуэцІ политикэмкІэ и управленэм и чэнджэщэгу Цыпшэ А. М. Мы проектым хиубыдэу 2016 гъэм и дыгъэгъазэм щегъэжьауэ 2017 гъэм и дыгъэгъазэм нэсыкъу ирагъэкІуэкІа лекцэхэм кьрихьэлІахэр цыхьу 1500-м щІегъу. Апхуэдэу ду дэ ди мурадщ правовой Іуэхухэм ятеухуа лекцэхэр 2018 - 2019 гъэхэм кьриубыдэу муниципалнэ щІыналъэ псоми щыІэ курыт еджапІэхэм щІэсхэм я пащхьэ кьыщеджэджэну.

Иджыпсту дэ ди кьарур худоунэт шыкІакІуэхэм законым пщІэ хуащІу кьэдгъэтэджьным, абыхэм я правовой зэхэщІыкІыр кьэтІэтыным, балигъ мыхъуахэм хабзэр кьыщызэпаудэ кьэмыгъэсыным, абыхэм я плъапІэр законхэр гъэзэщІэным хуэунэтІыным, хэхакІуэ ныбжьыщІэхэр кэнынгъэ зэмыпІэжьыжьыгъэхэм нэхъ егупсысауэ зэрыхэтым.

Цыхуэхэм я политикэ хуитыныгъэхэр, политикэ гъащІэм хэтынымкІэ, къэрал Іуэхухэр зехьэныжьІ, Іэ яІэтыныжьмкІэ икІи езыхэм зыхрагъэхьынмкІэ цыхуэхэм яІэ хуитыныгъэхэр кьызэгъэпэщынмэ Іуэху нэхъыщхьэ дыдэхэм зэращыщыр кьалъытэри, Уполномоченнэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакіуэ комиссэмрэ Іэ щІадзаи Урысей Федерацэм и Президентыр, Урысей Федерацэм и Федеральнэ Зэхуэсым и Къэрал Думэм и депутатхэр, властым и лЫкІуэ Іэнатіэхэм я щІыналъэ органхэм я депутатхэр зэхьыныр зыщыхуэгъэхьэзыр икІи апхуэдэ зэхьыныгъэхэр щрагъэкІуэкІ зэманым зэпызэдзэжьынэу щыкІэм теухуа зэгурыІуэныгъэм.

Дэ зэфІэкІ пыухыкІа диІэщ зэхьыныгъэмкІэ законодательствэр хэІущІыІу щыным, хэхакІуэхэм я хуитыныгъэхэр кьызэрызэрагъэпэщым кІэлъплъыным хуэгъэзэу. Апхуэдэ зэфІэкІыр дэ жьыджэру кьыдогъэсэбэп, псом хуэмыдэу хэхакІуэхэм Іэ щалэт махуэ щхьэхуэхэм кьриубыдэу.

Хэхьныгъэр кьызэгъэпэщыныкІэ егъэкІуэкІыныкІэ хэт псомкІэ я зэфІэкІыр хуэунэтІыпхьащ «Дэ Іэ тІэтми дымыІэтми, абы зыри елытакъым» жыхуаІэу цІыхухэр зэсэжам кьызэрикІынум. Щыщіалэ дыдэм щегъэжьауэ дэтхэнэ зыри хуэгъэсэн уэрыдж абы ешІэм и бгъэдыхьэкІэм къэрал унафэр зэрызекІуэнр, и унагъуэм, и іьэныкьэм я зэкьуІэнгъэ зи Іэмыщіэ ихуэнгъэ ешІэм зэрелытам. Абы папщІэ хэпхалым щызэтегъэуцуэн хуейщ цІыхухэм правовой щІэныгъэ зэрызэгъэпэщыжьыгъэ системэ.

Абы и Іьэныкьуэкіэ лэжьакІэ пыухыкІа Къэбэрдей-Балъкъэрми щызэтеуващ. Щыналъэ хэхакІуэ комиссэхэм, ящыныкьуэ курыт еджапІэхэм, еджапІэ нэхъыщхьэхэмрэ специальнэ курыт еджапІэхэмрэ правовой хьыбархэр кьыщыгъэлъэгъуэ стендхэр кьыщызэрагъэпэщащ. Абыхэм щрагъэкІуэкІащ къэрал хабзэмкІэ Іэущагъэлъэхэр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Хэхакіуэ комиссэм хэтхэмрэ абы и аппаратым и лэжьакІуэхэмрэ я лекцэхэр.

Цыхуэхэм правовой щІэныгъэ ирагъэгъуэтыным пыщІа Іуэхухэр дзгъэкІныжмкІэ унэтІныгъэ щхьэхуэхэм ящыщу цІыхухэм кьатхэхэр зэпкърыхыныр. Дэ зыкьытхуэзыгъэзэхэм куэд яхэтщ езэхэм кьаІэт Іуэхухэмрэ зыІуэу гугъуехьхэмрэ Уполномоченнэм и компетенцэм зэрыхэмыхьэр, ахэр Уполномоченнэм и дежь нэмыс щІыкІэ властым и Іэнатіэ зэмылІэужьыгъэхэм, судым зэхагъэкІын зэрыхуейр кьагурымыІуэу. Я нэхъыбэм деж дэ апхуэдэхэм ягурыдгъэІуэн хуей мэхъу кьаІэта Іуэхум езыгъэ я хуитыныгъэмкІэ щхьэхуитыныгъэхэмрэ кьызэпаудрэ кьызэпамыудрэ, абы хэпІэнэу икІи унафэ тращІыхьыну зи кьаІэн органыр, организацэр, кьулыкъущІэр хэтми.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэр Урысейм щыІэ Іыхьэщ икІи ди дежи щыІэщ цІыхум и хуитыныгъэхэмрэ щхьэхуитыныгъэхэмрэ кьызэпэщынымкІэ зэрыщыту къэралым уэшІрихьэлІэ гугъуехьхэр. ЗэрыгурыІуэгъэщІэн, властым и къэрал органхэм, граждан ІуэхущапІэхэм, Уполномоченнэм и аппаратым я кьаІэнщ цІыхухэм хабзэр кьагурыІуэу, законэр ягъэзащІэу щытыныжмкІэ икІи ар езыхэм кьулыкъущІэ кьабгъэдэхэу зэрыщытыр ящІэжу мы лэжьыгъэм бгъдэхьэ.

Езыхэм я анэдэлъхубзэхэр яджыныжмкІэ цІыхухэм яІэ хуитыныгъэр КЪР-м кьызэрыщызэрагъэпэщыр

Иужь зэманым республикэм и печатым, Интернетым кьыщІэтэу хуежьащ анэдэлъхубзэм хуаІэ бгъэдыхьэкІэм, ар яджьныжмкІэ, кьагъэсэбэпыныжмкІэ зыхуеину Іэмалхэр зэтегъэувэным пыщІа Іуэхухэр.

Щэнхабзэм, щІэныгъэм я лэжьакІуэ, филолог, республикэм и жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я лІыкІуэ гупым Интернетым иралъхьащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм Зэрызыхуагъаз тхыгъэ зэІухар икІи абы кьыщыгъэлъэгъуащ адыгэбзэмрэ балъкъэрыбзэмрэ школхэм щегъэжьыным и пІэныкьуэкІэ иужьрей зэманым зэтеувэ щытыкІэм зэрытегъэзэвыхьыр. Кьапщтэмэ, а тхыгъэм зэритымкІэ, Налшык кьалэн дзт «Гимназие №14» муниципальнэ кІэзэнэ Іуэхущапіэм и администрацэм и текІуэзэныгъэкІэ 10 - 11-нэ классхэм щІэсхэм анэдэлъхубзэмрэ литературэмрэ яджыну зэрыхуэмейм кІэ мыхьэнэм хуэгъэзауэ «Нюр» журналым щрагъэкІуэкІа псалъэмакъым кьыщыхагъэщащ: «...Анэдэлъхубзэм уэрамми унагъуэми пщІэшхуэ щиІэхьым. Сабийхэр абы ирипсэлъфыркьым» (*Ольмезов Мурадин*) «Бзэр ди дэлэпкъыныгъэм хуэныкьуэщ... сабийхэр анэдэлъхубзэр зэрызрагъэщІэным хуэущийн, ар фІыуэ ялъагъуэ кьагъэтэджьын хуейщ» (*Гуртуев Сэлих*). Бзэрэжьей кьэс дэ цІыхухэм даІуэщІэри, гу лЫдмытэу кьанэркьым адыгэ, балъкъэр щІалэхэр я анэдэлъхубзэмкІэ псэльэн зэрыкьІытэм.

«Бзэм и пІэныкьуэкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щызэтеувэ щытыкІэр» кьэхутэныгъэр зыгъэхьэзыра щІэныгъэлІхэу Багъэтыр А. З., Улаков М. З., Хьэмдзыкъу Ж. М. сымэ кьызэралъытэмкІэ, «щІэныгъэм и иджырей екъулІэныгъэхэм зэрызхъуэм, дуней-псо зэхъуэныныгъэхэм зэрызаубгъуэм, цІыхухэр зэпызыщІэ техникэ ІэмалыщІэхэр кьызэрежьам кьыхэкІыу анэдэлъхубзэм я мыхьэнэм кІэрагъэкІуэ».

Иужьрей зэманым ди нэгу щІокІ цІыхубз хьыбарегъащІэ Іуэхущапіэхэр дакъуэзу зэрыкуежьар икІи абы иджыпсту кьеІэт цІыхухэм я деж анэдэлъхубзэхэм щаІэ мыхьэнэр. Зыгуэркъм я унафэм инкІэ иткІэ республикэ газетхэр тхъмахуэм щи ф1экІа кьыдагъэкІыжырабым, «Эльбрус» тхъпІэ тедзапІэм и продукциэ ебы тхьпІэ тедзапІэм и унафэщІ кьыдогъуейуэ тригуашэу аращ, ауэ и пэжыпІэ дыдэр кьэбгъэлъагъэмэ, зэрыщыту тхьпІым и тиражыр авторым кьищэжьын хуей мэхъу. Печатымрэ газетхэмрэ я Іуэхур кьэгъэщІэрэщІэжьын, зэхъуэжьын хуейуэ кьрагъэжьа псалъэмакъэхэр ф1ощІыщІэуейщ икІи ахэр кьаІэщтэ мыхъумыщІ.

Абы илъэ иткІэ кьэгъэлъэгъуапхъэщ: Урысейм и къэралыгъуэмрэ федерацэм и субъектхэмрэ зезгъэужьныжмкІэ тхыдэм щІэныгъэм и Іуэхум мыхьэнэхэуэ щиІащ икІи ар властым и органхэмрэ къэралым и унафащІэхэмрэ ирагъэкІуэкІ къэрал кІуэцІ политикэ, социально-экономикэ Іэмалыгъэм и кьыгурыкІуэ зиныІэ и Іьэныкьуэ. Абы тещІыхьауэ я къэгъэлъэгъуапхъэщ республикэм иц дэтхэнэ зы этносри хьумэным, абы и щэнхабзэр, хабзэмрэ бзэмрэ кьызэтегъэнэным Іьэпкъ куэд зэрыс Урысей Федерацэм мыхьэнэ хэха зэрыщІэр.

Іьэпкъ республикэхэм анэдэлъхубзэхэм зэрыщелэжьыныр ахэр кьызэрыщІэхэсабепсолъхьу, абы хабзэмкІэ, абы набдзэгубдзапІэу кІэлъыплъу екІуэкІащ. Анэдэлъхубзэмрэ литературэмрэ республикэм и школхэм щегъэжьаныным хэпІэ ныкьуэныгъэхэм я гугъу щищІым, 1968 гъэм КПСС-м и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым и яп1э секретарь Тамэ Кьабдыхьэ Т. Къу. тегъэзэвыхьу кьыхигъэщащэу щытащ анэдэлъхубзэхэр школым щегъэджьным гупыкІэхэмкІэ зэрыкуамышІыр, ахэр кьаІэрыфІэмыІуэхэр. Кьапщтэмэ, абы кьыхигъэщхьэкІыкІауэ щытащ: «Дэ езыхэм ди бзэм, ди Іьэпкъым пщІэ хуэдмыщІмэ, а лъэпкъыр лъэпкъ зыщІыр и бзэрщ, и псалъэрщ, адэкІэ сыт лъэпкъ гуэрщ, Іьэпкъ щэнхабзэ жьыгІэу дызытепсэлъхьыныр...» АдэкІэ абы ткІийуэ и іэкъэуэнщащ апхуэдэ емыгугъуныгъэм и щхьэусыгъуэу «адэ-анэхэр зэрыхуэмейр» кьэзыхьхэр. Мыбдеж хуабжьу игъэущ Урысей Федерацэм и Президентым мы и псалъэхэр: «Дэтхэнэ зы Іьэпкъым и дежкІи анэдэлъхубзэр хьумэныр пыщІащ езым и кьыхэщхьэхуКІныгъэхэр, и хабзэкІэ хьумэныр. Абы кьыхэкІыу Урысейм ис Іьэпкъхэм я бзэкІэ джьныжмкІэ икІи ахэр хьумэныжмкІэ лэжьыгъэхэм, шэч Іьэпкъ хэмылъу, адэкІи пытщэн хуейщ. «Урысей Федерацэм зэрыщрагъаджэм и Іуэхукіэ» 2012 гъэм дыгъэгъазэм и 29-м кьащта Федераль закон №273-ФЗ-м и 14-нэ статьям, «Егъэджэныгъэм и Іуэхукіэ» 2014 гъэм мэлыжьыхьым и 24-м кьащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и закон №23-РЗ-м и 4-нэ статьям кьыщыгъэлъэгъуащ Урысей Федерацэм и къэралыбзэу щыт урысыбзэр егъэджьным зыкІи зэран хуэмыхьуу Урысей Федерацэм и республикэхэм я къэралыбзэхэри егъэджьныр кьызэрызэгъэпэщыжьр. Апхуэдэу закономкІэ щІэныгъэм и пэщІэдзэ щІэныгъэмрэ курыт щІэныгъэмрэ анэдэлъхубзэкІэ зрагъэгъуэтыныжмкІэ хуитыныгъэр.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыІэ къэралыбзэр, муниципальнэ курыт еджапІэхэм я лэжьыгъэм и щэсыпІэщ адыгэбзэрэ балъкъэрыбзэрэ садхэм, пэщІэдзэ классхэм щегъэджьныр, анэдэлъхубзэмкІэ курыт еджапІэм кьриубыдэу щІэныгъэ егъэгъуэтынр. Апхуэдэ хуитыныгъэхэр кьызэрагъэпэщ еджапІэу, классу, гупу зыхуеинум хуэдиз бжьыгъэ, апхуэдэу ахэр лэжьэныжмкІэ Іэмалхэр зэтрагъэувэурэ.

Зи гугъу тщІы Іуэхумрэ ар кьызэрыкІыу зэрыщытымрэ кьалытэри, Уполномоченнэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и деж Сабийм и хуитыныгъэхэмкІэ щыІэ уполномоченнэмрэ зэщІыгъуу кьызэрагъэпэщащ пІэнкъэм я бзэхэр зэрырагъэджьыр кьэпщытнэр. Мы Іуэхур икъукІэ егупсысауэ зыбгъэдыхьэпхъэщ икІи абы и Іьэныкьуэкіэ зэпэпытын хуейщ. цІыхубзмэрэ къэралымрэ бзищым я Іьэныкьуэкіэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм щыгъэува мардэхэм зэрыхуещытыр.

Дэ дыщыІащ Налшык кьалэн дзт «Гимназие №14» муниципальнэ къэрал кІэзэнэ Іуэхущапіэм икІи а школым и унафэщІэкэмрэ къэралыбзэу щыт ди анэдэлъхубзэхэр зэрыгъэжьэхэмрэ даІуащІ. Нэрыльагъу къэхъуащ гимназием и 10-нэ, 11-нэ классхэм щІэсхэм езыхэм я фІэфІныгъэкІэ анэдэлъхубзэр яджьныжмкІэ яІэ хуитыныгъэхэр кьызэрызэпэлъадж, адыгэбзэмрэ адыгэ литературэмрэ, балъкъэрыбзэмрэ балъкъэр литературэмрэ яджьну я зэрыхуэмейм теухуауэ администрацэм игъэхьэзыра тхыгъэхэм я адэ-анэхэр щымыгъуазэу еджакІуэхэм Іэ зэрыщІагъэдзар. АнэдэлъхубзэмкІэ егъэджакІуэхэм я улахуэхэм кІэрымыхун папщІэ администрацэм абыхэм яхуигъэльэгъуащ нэгъуэщІ предметкІэ ирагъэджэну, ауэ анэдэлъхубзэм зегъэужьныжмрэ ар щІэныгъэ щрагъэгъуэт Іуэхущапіэхэм щегъэджьныжмкІэ хабзэм кьемызэгъуныр кьалъытэри, мыдрейхэм ар ядакъым.

Къэгъэлъэгъуапхъэщ анэдэлъхубзэхэр егъэджьныжмкІэ положенэр 2017 гъэм мы гимназием зэриІар. Абы кьыщыгъэуват адыгэбзэмрэ балъкъэрыбзэмрэ сабий садми, пэщІэдзэ классхэми, класс нэхъыжьхэми, нэгъуэщІу жьыпІэмэ, 10-нэ, 11-нэ классхэм Іэмал имыІэу щыІэр. Ауэ ар ящІэ, щэджагуакІуэм хуэ кьэс анэдэлъхубзэм хухах урокитІыр зэгуэгъхьэжьри, еханэ, ебланэ урокыу зы махуэм ирагъэувэжат. Ауэ апхуэдэ егъэджэкІэр кьеззэгъыртэкъым, сыту жьыпІэмэ, щэджагуакІуэм хиубыдэжм нэхъ пасэу еджэн щІадзэри, урокэр яхунэгъэсыртэкъым. НэгъэщІу жьыпІэмэ, я къралыбзэу щыт анэдэлъхубзэкІэмрэ литературэмрэ зэрырагъэдж зэманыр я ягъэкІащІат, абы папщІэ зыхуеину Іэмалхэри кьызэрагъэпэщатэкъым. Мис апхуэдэ бгъэдыхьэкІэм сабийхэм я жэрдэмыр иреудых, абыхэм щІэныгъэ тэмэм ямыгъэуту кьоно. Апхуэдэ Іуэху кьагъэхъуну хуиткъым, сыту жьыпІэмэ сабийхэм я хуитыныгъэхэр кьызэпаудэ икІи ежьажьагъэм и Іьэныкьуэ я къралым иригъэкІуэкІ политикэм и хабзэ нэхъыщхьэхэм езэгъэрыкІын.

АтІэми, прокурорым кьихилъхьащ Іьэпкъхэм я бзэхэр Іэмал имыІэу курыт щІэныгъэм кьэриубыдэу (10-нэ, 11-нэ классхэм) ирагъэджьну кьызэрагъэувэр законодательствэм щыкьыкІуэ Іуэхухэм я юридическэ кьызэрилъытэр. Абы ипкъ иткІэ положенэм ираткъжащ класс нэхъыжьхэм щІэсхэм анэдэлъхубзэр езыхэм я фІэфІныгъэкІэ зэрырагъэджьр. Ауэ абы кьикІыр щІэсхэм Іьэпкъхэм я бзэхэр зэрырагъэджьр илъэсым и кум яхуэхьжьн хуейуэ, 10 - 11-нэ классхэм щІэсхэм я щІэныгъэри тестхэм ящкъ иткІэ икІэщІыпІэкІэ щІэпщытыжьІпхъэщ. ЕджапІэм и администрацэм апхуэдэ зэхъуэжьныгъэхэр иригъэкІуэкІащ адэ-анэхэм емыуэнджэщу.

Федеральнэ щІыналъэ законэм кьыщыгъэльэгъуахэр зэпкърихыщ, еджапІэм щІэзэтеува щытыкІэм хэпІэхэри, комиссэм кьилъытащ бзэм и Іьэныкьуэкіэ законодательствэр «Гимназие №14» муниципальнэ кІэзэнэ Іуэхущапіэм имыгъэзащІэу. Абы Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Егъэджэныгъэмкіэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ и министерствэмрэ еджапІэм и administрацэмрэ я пащхьэ ирилъхьащ мы кьыкІэлъыкІуэ Іуэхухэр:

«Гимназие №14» муниципальнэ кІэзэнэ Іуэхущапіэм 10 - 11-нэ классхэм щІэсхэмрэ абыхэм я адэ-анэхэмрэ, Іьэпкъыбзэмкіэ егъэджакІуэхэр хэту хэпІэу адыгэбзэмрэ балъкъэрыбзэмкІэ гупхэр иубзыхуну;

мы Іуэхум социальнэ мыхьэнэ хэха зэриІэр икІи ар республикэ псом зэрыщыІуэр кьилъытэу, дапэкІэ апхуэдэ мыхъумыщІагъэхэр кьэмыхъун папщІэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Егъэджэныгъэмкіэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ и министерствэмрэ еджапІэм и administрацэмрэ я пащхьэ ирилъхьащ мы кьыкІэлъыкІуэ Іуэхухэр:

«Гимназие №14» муниципальнэ кІэзэнэ Іуэхущапіэм 10 - 11-нэ классхэм щІэсхэмрэ абыхэм я адэ-анэхэмрэ, Іьэпкъыбзэмкіэ егъэджакІуэхэр зэту кьэплъэу адыгэбзэмрэ балъкъэрыбзэмкІэ гупхэр иубзыхуну;

мы Іуэхум социальнэ мыхьэнэ хэха зэриІэр икІи ар республикэ псом зэрыщыІуэр кьилъытэу, дапэкІэ апхуэдэ мыхъумыщІагъэхэр кьэмыхъун

Экономикэ Политикэ

Махуэку

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Іуэху

Псори я пІэ йоувэж

Президент хэхыныгъэхэм кърикІуахэр иужь дыдэу щагъэтэмэмар гъатхэпэм и 29-рщ, арщхьэкІэ гъатхэпэм и 18-м и пщыхьэщхьэм гурыІуэгъуэ хъуакІэт къэралым и иджырей Іэтащхьэ Путин Владимир и телъхьэу цІыху мелуан 56,4-м Іэ зэраІэтар. Апхуэдэ пщІэ нэхъапэм зэи лъысакъым Урысейм и Президентым и кандидату къагъэлъэгъуахэм ящыщу зыми.

ДИ РЕСПУБЛИКЭМ щыпсэуахэм псом хуэмыдэу ди гуапэ хъуар хэхыныгъэхэм хэтахэр зыкъэдизымрэ Путин Владимир и телъхьэу Іэ зыІэтахэмрэ я бжыгъэр зэрыхъумкІэ Къэбэрдей-Балъкъэрым япэ уэрыпІэр зэриубыдарц. Ди лъахэр, уеблэмэ, ямпэ ищащ нэхъапэхэм зыри зыльэщІэмыхьэу щыта Шэшэнми, Дагъыстэнми.

Екіуэкіа хэхыныгъэхэм куэд тражьыныхьащ, иджыри тражьыныхьынущ. Арщхьэкіэ Урысейм и дежкІэ нэхъыщхьэр Путин Владимир сыт хуэдэ Іэмалкіи Іуагъэкіуэтыным хущІэкъуа ди «минкъэгъэу къэралхэм» я мурадхэр къаззеремыхьулІарщ.

Путин Владимир пІалъэщІэкІэ Президент къулыкъым щыпэрыхьэнур нахъыбгъэм и 7-рщ - инаугурацэм иужькІэщ. Арщхьэкіэ абы занщІэу жиІакІэщ экономикэр псынщІэу къэІэтыным, узынщагъэр хъумэным, егъэджэныгъэм, промышленностым я Іэнатіэхэм, мыхьэнэшхуэ зиІэ нэгъуэщІ унэтІныныгъэхэми къарур нэхъыбэу ирихьэлІэну зэриму радыр. Апхуэдэу кІыхьитхъухькІэщ Правительствэм хэтхэм я деж зэхъуэкІыныгъэхэр кІыззэрыщыхъунур. Дыпэплъэнщ къэкІуэнум.

● Насыпыншагъэ

Ар зэи гум ихужынукъым

ЖаІэ зэманым псори игъэхъужу, арщхьэкІэ иджыблагъэ Кемеровэ къыщыхъуар куэдрэ гум къепІэстхъынущ. Къатахэм ятепщІыхьмэ, а гуэзвэгъуэзэшхуэм цІыху 64-рэ зэкІуэдащ, абыхъэм нэхъ-рэ нэхъыбэж сымаджэщ-хэм щІэлъщ. Сыт щыгъуи хуэдэу, ди къэралым къэхъунур къэхъуа иужькІэ щыщІэупщІэ хабзэщ: сыт ар къызыхэкІар? Япэрей насыпыншагъэхэм сыт дерс къыщыхьамы-хар?

КЕМЕРОВЭ фІамыщІым и лъахэ Кузбассым и щыхьэрщ. Мыбы гуаэ хэуэ и нэгу щІэкІащ. Абы и щхьэусыгъуэри гурыІуэгъуэщ: махуэ къэс щІы щІагъым йох цІыхухъуищэхэр.

Арщхьэкіэ «Зимняя вишня»-м къыщыхъуа гуэзвэгъуэр къызыхэкІар нэгъуэщІщ. Тхьэмахуэ пщыхьэщхьэти, цІыхухэр къэкІуат загъэпсэхуну, я нэгу зрагъэужьыну. Сабийхэр куэду къызэдашат. Иужькіэ къэхуа мафІэсым теухуа къыбархэр къызэрыІуу, къэрал псор къэгуэжьеящ. Хэкіуэдахэмрэ хъибарышэу кІуэдахэмрэ ящыщ куэдыр сабийт. Дауи, балигъхэри зэрыхэкІуадэм теухуа хъыбархэри гущІыхьэщ. Арщхьэкіэ ильэси 4 - 10-хэм ит сабийхэр пфІэкІуэдыныр пхуэмыгъэзыж хуэдизщ.

Блыщхьэ пщэдджыжьым цІыхухэр щІэзэхуэсащ штабым. Абыхэм я нэхъыбэр ямыгъэутыж сабийхэм я адэ-анэхэрт. ЗэрыгурыІуэгъуэщи, хъийм икІахэт: «Сыт и пэжыпІэкІэ абы къыщыхъуар?! Сыт си сабийр си дежи къэпсалъэу щІэкІияр: «Сэ уэ фІыуэ узолъагъу! Сэ иджыпсту сылІэнущ!» Абы щыгъуэми, фэ зыри къыддэфІэркъым», - зыхуигъэзащ зы цІыхубзым къулыкъущІэшхуэхэм ящыщ зым. Жэуапу къуритыжащ: «ХэкІуэдахэм я унагъуэ псоми сом мелуан зырыз иратынущ». Арщхьэкіэ хэтыт апхуэдэ мелуанхэм хуейр?

Насыпыншагъэр къызыхэкІа щхьэусыгъуэхэр мы зэманым зэхагъэкІ. Арщхьэкіэ абыхэм ящыщ нэхъыщхьэр иджыпстуи гурыІуэгъуэщ - ар гуздахъэншагъэрщ, ахъшэ къалэжьын папщІэ сыт хуэдэ хабзэри къызэрызэпаудырщ. МафІэсгъэункІыфІхэм зыжьэу жаІащ: «МафІэсым укъыхэзыш къехьпІэхэр зэхуэщІащ, еппланэ къатыр гъэбыдащ, ещанэ къатым щыщ Іыхьэр иджыри лыгъэм хэтщ. Мыбы псэу щыІэжкъым...» Апхуэдэ дыдэу яхурикуакъым хэкІуэдахэр щыпІэм зэрыІуашыну автомобилхэр. Арщхьэкіэ мыбдеж уэзгуэзыгъэп упщІэ къыщыкъуокІ: щхьэ ипэкІэ къампщытарэ цІыху минкъэр зэкІуалІэ мы Іуэхущапіэр? Щхьэ хуит ящІа нэгуэныжь щІыпІэмрэ сату Іуэхущапіэмрэ зэгуагъэхьэну?

Хэбгъэзыхьмэ, щІыбым къыщІэзышын хуея пкІэлъейхэм ящыщ зым къат куэду зэтет унэм... и щхьэм удришейрт.

Иджы хабзэхъумэхэр хущІокъу мафІэсыр къызыхэкІа щхьэусыгъуэхэр зэхагъэкІыну. Языныкъуэхэм хуагъэфащэ электроларур зэрыкІуэ кІапсэм мафІэ къыщІэнауэ, адрейхэм къалъытэ сабий гурыІуэгъэ зэхьокІэм щыщІагъэна кІэртІоф уэздыгъэхэм мафІэсыр къашауэ. Уеблэмэ зэрыхьыбар балигъ мыхьуаитІым ялыгъа мафІэдзым псори и зэрану.

Арщхьэкіэ, ипэкІэ зэрыщыжьтІащи, псори къызэхэкІар ди къэралым зыми жэуаплыныгъэ нэс зэрыщимыхьырщ. Псалъэм и хьэтыркІэ, сату центрыр мафІэсым щыхъумэныжьмкІэ Іэнатіэр зи нэІэ щІэтар и Іэщ1агъэкІэ... пщафІэт. Абы куэд къыжьеІэ.

● Налогхэр

Хэхыныгъэхэм яужькІэ... жэрдэмыщІэ

Мы зэманым ди къэралым щытопсэлъыхь УФ-м и Правительствэм и жэрдэмыщІэм: подходныэ налогыр иджы зэрыщыт процент 13-м ирагъэкІыу 15-м нэс драгъэкІуеиину я мурадщ. Мы зэманым цІыху мелуанипщІыр «зытес» сом мини 10-12-м фІэкІа къызыІэрымыхьэхэм налогхэр щхьэщахыпэн хуэдэщ.

АБы фІы къишэну? Щхэуу лэжьапщІэхэр щызэрагъэкІуэ Іуэхущапіэхэм цІыху куэдым зрамытыну пІэрэ?

Хэхыныгъэхэм кърикІуахэр зэхалъхьэжа къудейщ, арщхьэкІэ налогым хэгъэхъуэным теухуа гупсысэхэр къежьакІэщ. НэгъэщІу жыпІэмэ, къулейуэ дыпсэуакъым, псэун щІыщІэддзэни щыІэкъым.

Хэт хуэмэрэ налогхэр зэрыдралэтэйм? ЗэрыгурыІуэгъэщи, зы мазэм сом мин 30-40 хъэлэлу къэзыгъэлэжь цІыху къызэрыгъэкІэхэрщ. Мы зэманым абыхэм я улахуэм налогыу хагъэкІыр процент 13-щ, арщхьэкІэ ар процент 15-м нэсынущ. Апхуэдэу щыщытхІэ, цІыху мелуанхэр нэхъ къулейсыз хъунущ. Мыбдежым къэдмыхьынкІэ Іэмал иІэкъым зы къулыкъущІэ гуэрым жиІа телъыджар: «Сыт и мыхьэнэ процент 2-кІэ нэхъыбэми нэхъ мащІэми!» ЦІыхум сом мин 30 и улахуэмэ, абы Іэрыхьэр сом мин 26-рэ 100-рщ. Арщхьэкіэ налогыр процент 15 хъумэ, иратынур сом мин 25-рэ 500-рщ. Сом 600-кІэщ зэрызэщхьэщкІыр. Арщхьэкіэ цІыхухэм я нэхъыбэм я дежкІэ ари ахъшэ мащІэкъым. Сом мин 50 къэзылэжьхэм сом мин яфІэкІэуздынущ.

Иджыблагъэ къабжащ цІыхухэм я улахуэхэм 2017 гъэм проценти 7-кІэ зэІэтауэ. Арщхьэкіэ налогхэм хагъахъуэмэ, а бжыгъэр кІуэдыжынущ. ХьэрычэтыщІэ лэжьыгъэ мащІэр нэхъри щІэуфэ хъунущ. Мыбдеж псом зэпу щыхилъэфэнур къэралрщ. Иджыблагъэ жаІащ хьэрычэтыщІэ лэжьыгъэ мащІэр нахуэ ящыну, абыхэм я хэхъуэхэр къагъэнэІуэну зэрамурадыр. АтІэ, Правительствэр апхуэдэу зы Іуэхум зэмыщхьу щхьэ бгъэдыхьэрэ? Зы лъэныкъуэкІэ щэхур нахуэ ищІыну хущІокъуу жеІэ, арщхьэкІэ нэгъуэщІ лъэныкъуэкІэ цІыхухэр ирехуліэ щэхуу улахуэ зратхэм яхьэхьэну. Къулейсызыгъэр игъэкІуэдыжьыну тхьэ еІуэ, арщхьэкІэ ипэжьыпІэкІэ цІыхухэр нэхъри къулейсыз ещІ.

«Пятница» телеканалым и «Орёл и решка» нэтыныр тезых гупыр Іуащхьэмахуэ лъапэ махуищкІэ щыпэжьащ. Программэр езыгъэкІуэкІэр, Урысейм и щыналъэхэм зэрызыщапІъыхьым хьхьэу, къэралым и бгы-лыжэ зыгъэпсэхупІэ нэхъ лъагэ дыдэм щыІащ.

ЗЭРАУБЗЫХУАУЭ, программэм и хабзэм тету, нэтыныр езыгъэкІуэкІэхэм ящыщ зыр долларищэм щэбэтымрэ тхьэмахуэмрэ ирипсэуну къыпэщылъщ, етІуанэм и щхьэм тригъэкІуадэ хъунущ дыщэ картэм ильым щыщу зыхуейм хуэдиз. Дэтхэнэр мелуанырыбжьэм хуэдэу псэунуми, дэтхэнэм и щхьэр хъригъэлыну хэтынуми зэхагъэкІын папщІэ, нэтыныр езыгъэкІуэкІэхэм ахъшэ жьгъей драдзей. Абы кърикІуам елъытащ зэрызагъэпсэхуну щыкІэр.

Накъыгъэм щыІэну зи чэзу нэтыным къыщыфщІэнущ, ар езыгъэкІуэкІэу Иваковэ Мариерэ Анохинэ Айзэрэ я Іуэхуэр зэрыхъуар. Дауэ щымытми, тІуми Іуащхьэмахуэ лъапэ гукъинэжу зыщагъэпсэхуащ.

● Іуащхьэмахуэ щыналъэ

Нэтын цІэрыІуэр щытрах

Нэтыныр Чегет, Азау, Нартсанэ инэхэм, Тырныауз щытрахащ. Абы епІыныхуэм Іэмал яІэнущ къэралым и бгы-лыжэ зыгъэпсэхупІэ нэхъ лъагэ дыдэм и дахагъэр зрагъэлъагэну ик1и аэр хагъэгъуэзэнущ зыгъэпсэхуГъуэ махуээр гурыхьу зэрыбгъэкІуэнум.

ТАРИМ Алисэ.

● Футбол

Республикэм и зи чэзу чемпионатыр зэхаублэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ 2018 гъэм и чемпионатым щІдзащ. Абы и япэ джэгуГъуэхэм къагъэлъэгъуащ мы гъэми зэхьэзэхуэр гуащІэ зэрыхъунур.

РЕСПУБЛИКЭМ и нэгъабэрей чемпион «Автозапчасть»-м наІуэ ищІащ дамыгъэ нэхъ лъапІэ дыдэхэм иджыри зэрыщІэбэнынур. ПэщІэдзэ джэгуГъуэхэр абы нэгъуэщІ стадионхэм щиргъэкІуэкІами, текІуэныгъэхэр зыІэригъэхьащ. Апхуэдэу бахьсэндзэсхэм ялъэщІыкІэ ЩІэджэм кьалэм «Шэрджесыр» щыхагъэщІащ, къыкІэлъыкІуэу ДжылахьстэнеЙм «Тэрч»-м щефІэкІащ.

«Автозапчасть»-м дэщІыгъуу зэхьэзэхуэм бжьыпІэр щиубыдащ Бабугент и «ЛогоВАЗ»-м. А командитІращ пэщІэдзэ джэгуГъуитІми щытекІуэфар.

Нэгъабэрей зэпеуэм дыжьын медалхэр къыщызыхьа «Тэрчым» и футболистхэм мыгъэрейр ехъуІэныгъэкІэ ирагъэжьат, Нартан очкоиц щызыІэрагъэхьэри. Арщхьэкіэ къыкІэлъыкІуэу бахьсэндзэсхэм щызыІэрыхагъэщІам я гукъыдэжьр ириудыхащ.

Мыеійуэ щІдзащ Сэрмакъ и «Союз»-м ни. Нартканэ щытемыкІуэфами, Шэджэм и «Къундетейр» (Псынэдахэ) - «**Налшык**» (Налшык) - **0:2**, «**Нарт**» (Нарткъалэ) - «**Союз**» (Сэрмакъ) - **1:1**, «**Къундетей**» (Шэджэм) – «**Керт**» (Къэхъун) - **2:1**, «**Нартан**» (Нартан) - «**Тэрч**» (Тэрч) - **0:1**, «**ХьэтІохъущыкъуей**» (ХьэтІохъущыкъуей) - «**Малка**» (Малкэ) - **3:1**; *етІуанэ джэгуГъуэ* - «**ЛогоВАЗ**» - «**Налшык**» - **1:0**, «**Малка**» - «**Родник**» - **3:0**, «**Псыкуэд**» - «**ХьэтІохъущыкъуей**» - **4:2**, «**Тэрч**» - «**Автозапчасть**» - **0:1**, «**Ислъэмей**» - «**Шэрджэс**» - **5:1**, «**Керт**» - «**Нартан**» - **0:1**, «**Союз**» - «**Къундетей**» - **7:2**, «**Бедик**» - «**Нарт**» - **1:2**.

КъыкІэлъыкІуэ джэгуГъуэм щызэІущІэнущ «Нарт» - «ЛогоВАЗ», «Автозапчасть» - «Керт», «Тэрч» - «Ислъэмей», «Налшык» - «Малка», «Къундетей» - «Бедик», «Нартан» - «Союз», «ХьэтІохъущыкъуей» - «Шэрджэс», «Родник» - «Псыкуэд» команд эр.

ХЬЭТАУ Ислъам.

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и гуп нэхъыщхьэм 2018 гъэм зэхьэзэхуэр зэрыщекІуэкІыр

Командэхэр	Дж.	Къ.	З.	ФІ.	Т.	О.
1. «ЛогоВАЗ»	2	2	0	0	6-3	6
2. «Автозапчасть»	2	2	0	0	4-1	6
3. «Союз»	2	1	1	0	8-3	4
4. «Ислъэмей»	2	1	1	0	8-4	4
5. «Псыкуэд»	2	1	1	0	7-5	4
6. «Нарт»	2	1	1	0	3-2	4
7. «Малка»	2	1	0	1	4-3	3
8. «Налшык»	2	1	0	1	2-1	3
9. «ХьэтІохъущыкъуей»	2	1	0	1	5-5	3
10. «Тэрч»	2	1	0	1	1-1	3
11. «Нартан»	2	1	0	1	1-1	3
12. «Къундетей»	2	1	0	1	4-8	3
13. «Керт»	2	0	0	2	1-3	0
14. «Бедик»	2	0	0	2	4-7	0
15. «Родник»	2	0	0	2	0-5	0
16. «Шэрджэс»	2	0	0	2	2-8	0

● БэнэкІэ хуит

ЩІалэгъуалэм дагъэгуфІэ

Гъатхэпэм и 24-25 махуэхэм Гулькевич къалэм щекІуэкІащ Ипщэ федеральнэ щыналъэм ис щІалэгъуалэм бэнэкІэ хуитымкІэ я зэпеуэ. Абы дыщэ медалиплІэр дыжьынрэ жэзу зырызрэ къыщахьащ Къэбэрдей-Балъкъэрым икІа-хэм.

КИЛОГРАММ 74-м нэс зи хьэлъагъэхэм я бжэ шэч къызэгутумыхьэн текІуэныгъэр щызыІэригъэхьащ Нарт-къалэ щыщ, бэнэкІэ хуитымкІэ спортым и мастер Шоокъум Ахьмэд. Абы и хьэрхуэрэзгъу псори хигъащІэри, дыщэ медалыр къихьащ.

Нарткъалэдэсым зыкъыкІэрагъэхуакъым Ашэбокъуэ Сулеймэн (килограмм 70-м нэс зи хьэлъагъэм я деж щыбэнащ), Къамбэчокъуэ Азэмэт (кг 65-м нэс), ГъущІо Алим (кг 61-м нэс) сымэ. Абыхэм зыхэта гупым къащыпэлъэщын къыхэхІакъым икІи япэ replace ябудащ. Псом хуэмыдэу хьэлэмэтащ кІэух зэІущІэу адыгэ щІалитІ щызэхуэзар, килограмм 70-м нэс зи хьэлъагъэм я зэпеуэр. Абы Ашэбокъуэ Сулеймэн щыхигъэщІа Жамбей Алим дыжьын медалыр лъысащ.

Килограмм 86-м нэс зи хьэлъагъэхэм я деж ещанэ replace щиубыдащ Бэлэтокъуэ Асльэнбий.

КЪАУДЫГЪУ Заур.

● Іэпщэрызауэ

Шуудзэм и щІыхькІэ

1942 гъэм и гъэмахуэмрэ бжьыхьэмрэ Сталинград и бгъэдыхьэпІэхэр лІыгъэ яхІлъу зыхъумэхэм яхэтащ 115-нэ Къэбэрдей-Балъкъэр шу дивизэм и зауэлІэхэр. Ростов областым и щыпІэ зэмылІэужьыгъуэхэм щыхэкІуэдащ ди шууейхэм я нэхъыбэр икІи 4500-м ящыщу псэууэ къэнжар и Іыхьэ щанэ иримыкъураш. Хэкум и щхьэхуитыныгъэм папщІэ зи псэр зытахэм я фэеплъ зэхьэзэхуэ армэ ІэпщэрызауэмкІэ иджыблагъэ щекІуэкІащ Ерчэн Темболэт и цІэр зэрихьэу Нарткъалэ дэт спорткомплексым.

КЪЭХЪУН къуажэм дэта курыт школьжьым и пщІантІэращ 115-нэ шу дивизэм и 316-нэ полкыр къыщыззрагъэпэщар. Иджы абы и зы лъэныкъуэмкІэ мэжджыт дащыхьащ, адрейм кІэ спорткомплекс щаухуауэ цІыкІуэм армэ Іэпщэрызауэм зыщыхуагъасэ.

Шуудзэм щызэуахэм я къекІуэкІыкІар зэхэсъэкІыным къаруушуэ трегъэкІуадэ егъэджэныгъэ Іэнатіэм илъэс куэд щІауэ пэрыт Гулэжьн Беслъэн. Аращ зи жэрдэмыр гъатхэ кІуам Къэхъун курыт еджапІэ №1-м и пщІантІэм КъБР-м ЩІыуэпсым и хьугуэфІыгъуэхэмрэ экологиемкІэ и министерствэм къыІиха хуей 115-рэ зэрыщыхасамрэ Къэбэрдей-Балъкъэр шу дивизэм хэту Хэку зауэшхуэм зэкІуэдахэм я фэеплъ абдежым къызэрыщызІуахамрэ. Мис иджы, Къэбэрдей-Балъкъэрым Армэ ІэпщэрызауэмкІэ и федерацэр и щІэгъэкъуэну, зэхьэзэхуэ щытащ икІи дэтхэнэ щытекІуэхэмрэ къыщыхэжьаныкІахэмрэ медалхэмрэ щІыхь тхьилъхэмрэ ираташ.

ЖЫЛАСЭ Заурбэч.

Зэхьэзэхуэм щИдзэн ипэкІэ Нарткъалэ и спорткомплексым пэкІу щекІуэкІащ. ЗэІущІэм кърихьэлІахэу Аруан районым и щыпІэ самоуправленэм и советым и унафэщІ **КІущ Валерэ**, абы и къуэдзэ **Къарэцыкіу Мухьэмэд**, щыналъэ администрацэм физкультурэмрэ спортымкІэ и къудамэм и унафэщІ **КІуращим Владимир**, Къэхъун къуажэ администрацэм и Іэтащхьэ **Къандэхъу Леонид**, ветеранхэм я щыпІэ советым и тхьэмадзу илъэс куэдкІэ лэжьа **Джэдгъэф Мухьэрбий**, Германием щыІа советыдзэм и гупым къулыкъу щызыщІахэм я республикэ къудамэм и пашэ **Гулэжьн Беслъэн**, Къэбэрдей-Балъкъэрым Армэ ІэпщэрызауэмкІэ и федерацэм и тхьэмадзэ **Шэрджэс Заурбэч**, хьэщІэ лъапІэхэу 115-нэ шуудзэм и командиру щыта **Скороход Антон и къуэрылъхуэ и къуэ Роман**, Астрахань областым Армэ ІэпщэрызауэмкІэ и федерацэм и унафэщІ **Биймурзаев ТІэхьир** сымэ къыхагъащІащ щІалэгъуалэр узынщэу, хэкупсэу къэгъэтэджэным мыхьэнэшхуэ зэриІэр икІи абыхэм я насыпым папщІэ зи псэр зытахэр зэи зыщагъэгъупщэ зэрымыхьуныр.

Пщыхьэщхьэ кІасэ хъухукІэ зэпеуэ гуащІэкэр екІуэкІащ. Я ныбжьэр хьэлъагъэрэ елъытауэ спортсменхэр гуп тІощІу гуэщауэ щытащ икІи дэтхэнэ щыткІуэкІуэхэмрэ къыщыхэжьаныкІахэмрэ медалхэмрэ щІыхь тхьилъхэмрэ ираташ.

ЖЫЛАСЭ Заурбэч.

● Ставрополь

Бзэха дамыгъэ

Кавказ Ищхъэрэм и нэхъ къалэщхуэхэм ящыщ Ставрополь 1977 гъэм иратауэ щытащ Октябрь революцэм и орденыр. АтІэ дэнэ щыІэ а орденыр? Журналистхэр кьалэм и администрацэм и архив Іуэхущапіэм псэльащ. Абы занщІэуи къыкъыщыхьраІащ: «Дамыгъэр зэрыратам теухуа тхыльыр езыри ди деж щыІэкъым. Іуэхур щекІуэкІар совет лъэхъэнэрщ. Дыщыгъуазэкъым».

КРАЙМ и правительствэми ди упщІэр телъыджэ щащыхъуащ: «Къэрал архивым е музейм фыпсалъи нэхъыфІщ».

Крайм и къэрал архив Іэнатіэм щыжаІащ СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым и указкІэ 1977 гъэм бадзэуэгъуэм и 7-м къалэм Октябрь революцэм и орденыр къызэрыхуагъэфэщащ, арщхьэкІэ дамыгъэр мы зэманым здэщыІэр зэрамыщІэр.

Музейм и унафэщІ Охонькэ Николай дыщигъэгъуэзащ: «Ставрополь и правительствэ дамыгъэ закъуэр ди деж щыІэкъым икІи здэщыІэри тщІэркъым». Арщхьэкіэ абы щІэлъу мыщІэкІащ 1978 гъэм накъыгъэм и 11-м Лермонтовым и цІэр зезыхьэ драмтеатрым и сценэм КПСС-м и ЦК-м и Политбюром хэт, ЦК-м и секретарь Суслов Михаил Ставрополь и бэракъым а орденыр щыхилъхьам траха сурэтхэр.

Иджы ягъуэтыжыркъым. Зыри хуеижу щыщІэкІынкъым. Прокуратурэм зыхуагъэзати, къахутегъэхьакъым: нэхъ къалэн гуГуэхэ къапэщытщ. Пэжынщ, ауэ фэеплъыщэ?

***Планэпэр зыгъэхьэзырар* ШАЛ Мухьэмэдщ.**

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФІЫЦІЭ Мухьэмэд

Редколлегием хэтхэр:

ЖъэкІэмыхъу Маринэ (редактор нэхъыщхьэм и япэ къуэдзэ), **Жылаэ Заурбэч** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Къаншокъуэ Эллэ** (жэуап зыхь секретарь), **Истэпан Залинэ, Къардэн Маритэ, НэщІэпыджэ Замирэ, Хьэжыкъарэ Алик, Щхьэщэмыщ1 Изэ.**

Езыгъэтхаэр
«Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учредителхэр).

КъыдэзыгъэкІэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 40-48-54, 42-63-64, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ Іуэхухэмкіэ - 42-22-86; кьуажэ гъащІэмрэ экономикэмкІэ - 42-57-59; щэнхабэмкІэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхъумэ Іуэхущапіэхэм ядэлэжьэныкІэ - 42-60-53; хъыбарыщІэхэмкІэ, спортымрэ письмохэмкІэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; здэзекІакІуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтериемкІэ - 40-69-32; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Іэнатіэм - 42-26-41; сурэттехым - 42-75-78.

Тедзэ тхыгъэхэм ящыщхьа бжыгъэхэм, къыщыІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ аэр зытхахэм нэсу жэуап ахь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху ептыкІэр зэтеуэ зэпыту щытхъым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм.

Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэныкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щыналъэ Іуэхущапіэм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ къыдокІ.

«Тетраграф» ООО-м щытредзащ.
КъБР, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 33

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ **Джатокъуэ Залинэ,** *редактору* **ЖъэкІэмыхъу Маринэ,** *корректорхэру* **Щоджэн Инн э** *(1, 2, 4-нэ нап.),* **Щоджэн Заирэ** *(3, 5, 6-нэ нап.), корректорхэм я дэлъыкъуэгъу* **Нэужьокъуэ Заирэ.** *КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ* **Ныр Сандэ, Щомахуэ Марианнэ,** *сурэтхэм елэжьар* **Бицу Жанизщ.**

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер Іэнатіэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр 51531 ● Тираж 2.086 ● Заказ №343